

DS DĚTSKÉ SCÉNY

SVITAVY - PONDĚLÍ - 13. ČERVNA 2011

ČÍSLO 3

ÚVODNÍK

Zatímco včerejší úvodník se nesl v duchu bulváru, dnešní bude mít silný sklon k sentimentální limonádě. Může za to Marek Eben, který v úvodu večerního koncertu připomněl své recitační vystoupení s úryvkem z Milneovy knihy medvídek Pú v roce 1972, na prvním ročníku celostátní soutěže (kdy se vlastně soutěž stala přehlídkou?) v dětské recitaci. Hned jsem si představila Válečka s kytarou, jak zpívá: „Láda, láda, čokoláda, tu má každá bába ráda, ráda, i když se jí třese brada, láda, láda, čokoláda“. Bylo mi osm, tak není se čemu divit. Zrodil se Idol.

Když Bratři Ebenové spustili píseň: „Já na tom dělám, já na tom makám, už nad tím sedím třetí den a ono ne a ne a ne...“, vzpomněla jsem si na svůj včerejší rozhovor s Pavlem Kocychem o termínech odevzdávání některých prací a o tom, že bychom občas právě tuhle píseň nejraději pustili do sluchátka telefonu tomu, kdo urguje termíny. Nebo právě teď redaktorům - je jedna a pořád ještě nemáme všechny články, i když jsme si slíbili, že odevzdáme o půlnoci. Zpívají sborem: „Já na tom dělám...“ A co si na nich kdo vezme? Jsme všichni stejní.

U slov písně Nikdo to nebere - „Volaná srdce jsou dočasně nedostupná...“ krouží nad pódiem netopýr. Vzpomínám si na knihu J. Koláře Z deníku kocourka Modroočka (její adaptaci tu také uvidíme) a pojmenovávám dnešní den Dnem tančících netopýrů a v uších mi zní opět hlas Marka Ebena a slova písně: „Tlapky klást potichu, tlapky klást potichu, ležérně...“ A dost!

Koncert naštěstí za chvíli končí, já se vracím do redakce a topím se v korekturách. Místo poezie krutá próza každé noci tady ve Svitavách. A díky této próze si právě v tomto čísle můžete přečíst rozhovor s německou lektorkou Christel Hoffmannovou, záznamy z posledních dílen pro recitátory a z prvních dílen pro děti ze souborů a dílen pro dospělé, recenze a všechno ostatní, co nám nedává spát.

Ať vás to čtení aspoň baví!

Iva Dvořáková

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLNY RECITÁTORŮ TŘETÍ KATEGORIE

TŘETÍ KATEGORIE
ANEK KDOŽ MÁŠ
V CHALUPĚ
ORCHESTRION...

Byla jednou jedna kostra

a ta pila víno zvostra

vždycky když se opila

domu už nedorazila

(Kolektiv autorů-Verča Špačková, Kačka Šístková, Barča Sosnová, Kuba Moulis)

Nastal třetí a poslední den recitační přehlídky a já jsem se vypravil na předposlední dílnu, tentokrát recitátorů třetí kategorie. Ti se šli v podstatě již na snídani a po chutném jídle se přesunuli do protějších dveří. Z reakcí všech (i lektorek Martiny Šimákové a Andrey Pavlíčkové) bylo poznat, že jejich řady od prvního dne značně prořídly. Dalo se to bohužel čekat. Tato „nejvysmátější“ kategorie si svojí prací odbyla hned první den přehlídky, takže pro ty, co zbyli, jsou připraveny především už jen hry a různá cvičení. Ze začátku byla skupina mírně zlenivělá a na výzvu k rozcvičení rozespálých recitátorských těl se z davu ozvalo na adresu lektorek: „Dyť vy jste včera taky byly v hospodě, tak víte jaký to je!“ Všechny formy rebelantství ale nakonec samy ustaly a mohla začít první honička. Spočívala v tom, že jakmile během vyprávění zaznělo slovo „divadlo“, skupina A začala chytat do svých řad členy skupiny B, zatímco zaznělo-li slovo „herec“ bylo tomu naopak. Hra skončila optimistick-

kým výsledkem, a sice, že je více divadel než herců. To jistě mnoho mladých divadelníků do budoucna potěší. (Kéž by-pozn. Vítka Maloty)

V dalších hrách se jednalo o synchronizaci. Nakonec po třídě chodila celá řada „schizofreniků“, jakýchsi podivných postav sestávajících ze dvou až tří lidí, které, když se potkaly, dvojhlase až trojhlasně pozdravily a nebo si dvojručně až trojručně zamávaly. Tyto postavy měly posleze za úkol sehrát nějakou situaci, kterou kdokoli z ní na Dětské scéně zažil. První skeč představoval recitátora, který s úspěchem před trojmužným lektorem předvedl poetický výkon (posloužila mu k tomu výše napsaná básnička, pro ten účel na místě zkonstruovaná). Za svojí recitaci byl jednohlasně pochválen. Druhá scénka představovala podobnou situaci, s tím rozdílem, že recitátor nebyl pochválen, ale bylo mu vytýkáno. (Je vidět, že zážitky s lektory jsou u recitátorů třetí kategorie opravdu oblíbené.) Třetí obrázek pojednával o včerejším představení hostů přehlídky. Dialog:

Jak se ti líbilo včera večer představení?

Já sem tam nebyla.

Tak to jsi o hodně přišla.

...nám neřekl moc o tom, co si recitátoři o představení vlastně doopravdy mysli.

Tak skončila předposlední dílna recitátorů třetí kategorie. Jak jsem vyzvěděl, poslední dílna, kterou bude mít pod patronátem Gabriella Štěpánka Borská, má být postavena na rytmu a pohybu. Štěpánka má v plánu sestavit na závěr dílny velký lidský orchestrion. Věřím, že se to povedlo a že tím třetí kategorie slavnostně zakončila své působení na 40. ročníku Dětské scény.

M+ (Jan Mrázek)

NAHLÉDLI JSME...

... DO DÍLNY RECITÁTORŮ ČTVRTÉ KATEGORIE

ČTVRTÁ KATEGORIE
ANEK TROCHU TOHO
SENTIMENTU

Ačkoli se tomu všichni bránili, báli se a vyhybali, nakonec přece jen nadešel ten smutný, přesmutný den. Neděle. Abyste rozuměli, já nemám ni proti nedělím...ty samy o sobě nejsou nikterak smutné či splňové. Ovšem neděle 12. června je pro recitátory dnem smutku. Právě tento den končí celostátní přehlídka dětských recitátorů Dětská scéna. Dostal jsem za úkol zaznamenat poslední sešlost čtvrté kategorie. Tím zároveň zakončím oblouk, jímž jsme s Honzou Mrázek sledovali osudy všech zajímavých lidí z této skupiny. Ať už seznamování první den, nebo pohled těch nejmladších po poslechu sobotního přednesu,

kde se mí kolegové - i moje maličkost - snažili podat ty nejlepší výkony.

Na poslední dílny jsem dorazil o pět minut později, o to více mě překvapil malý počet kolegů...že by se sraz posunul? Nebylo tomu tak. Jedna část recitátorů odjela domů, jiní se připravovali na dopolední představení, v němž se svým souborem účinkují. Přisedl jsem si do již utvořeného kruhu a vyslechl si první námět k diskuzi. Měli jsme vypovědět vše o tom, jak se nám recitovalo, co pravili porotci a jestli nás texty ostatních něčím zaujaly.

Většina se shodla na tom, že se jim recitovalo velmi dobře, hlavně díky výborné atmosféře. Byli však i tací, kterým chyběla rivalita k stoprocentnímu výkonu.

U výroků porotců se již zkušenosti recitátorů více různily. Jarek Jurečka (Tři kamarádi)

se svěřil s tím, že podle porotců byl na něj text příliš těžký, ocenili však odvahu při výběru. Štěpán Kozub se sice nedostavil, ale se svým textem (Noc v hotelu) sklídil od diváků i porotců především kladné reakce.

Všichni si vesměs své texty navzájem pochvalovali a tak již nebylo o čem debatovat. Nastala chvíle pro poslední společné cvičení - na odpoledne totiž zůstává jen pár jedinců - a to s názvem Fotoalbum. Rozdělili jsme se na dvě skupiny, z čehož jedna měla vytvořit spon-tánně jakýkoliv výjev a druhá - v zastoupení jednoho člověka - měla tento výjev popisovat. Tak se nám ve třídě vystřídaly obrazy představující revoluci, herecké představení, samolibé-ho mladíka a mnoho dalších.

Po několika zkušebních pokusech dostal „jedinec“ právo obraz překlopit, otočit, přiblížit, či zcela vyměnit. Zajisté přijdete na to, co nám dělalo největší problém...oto-čení o 180 stupňů. Avšak díky vynalézavosti a pohotovosti aktérů byly podmínky více méně splněny. Zvláštní, co skrývá piha na rameni Hanky Krejčové. Ježíše, plačícího Josefa, ruce vzpínající Marie a Boha - ochránce...tomu se říká pořádná piha. A to vše jsme zjistili jen díky tomu, že již dříve zmíněného „jedince“ zaujalo právě toto místo.

„Čas nás tlačí a protože se možná už nesejdeme, bylo by nejvhodnější se rozloučit.“ Loučení, s jemným nádechem sentimentu, probíhalo systémem „každý s každým“. Pohled do očí. Potřesení rukou. A pak...

Byli jsme spolu krátkou dobu, řekli jsme si toho příliš málo, někteří z nás se možná nikdy neshledají. Přesto mělo to málo, co jsme spolu zažili, smysl.

Omlouvám se, ale budu muset končit... začínám se dojímat.

M+(Vít Malota)

ZAPSALI JSME...

...Z BESEDY LEKTORSKÉHO SBORU S RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Lektoři a recitátoři opět obsadili tři místnosti v prvním patře Městského muzea a galerie. Lektoři se obecně shodli na tom, že recitátoři čtvrté katego-rie předvedli velmi dobré a vyrovnané výkony.

Toto setkání bylo poslední setkání lektorů s recitátory. Diskuse probíhaly opět ve třech míst-nostech a lektorské dvojice zůstaly ve stejném složení jako v minulých dnech. Obvyklý kolotoč recitátorů se opět velmi slibně rozjížděl.

Dnešním hlavním tématem byl přístup přednašeče k textu. Často se lektoři vyslovovali k způsobům, jak textu porozumět a jak si recitá-tor může k sdělení autora najít svůj přístup.

Dovolím si udělat takovou kompilaci rad lek-torů a nastínit tak jistou možnost, jak s textem pracovat.

vybraný text si čti nejdřív potichu, sám pro sebe, přemýšlej o tom, co se autor snaží textem sdělit, jakou myšlenku chce vyjádřit

pak se zaměř na to, o čem ten text je pro tebe, co tě na něm baví, čím tě oslovil

nech v sobě text zrát, netlač na význam a nech si čas na to, aby sis text zabydlel

vytvoř si z textu balíčky, vagónky podle toho, co se v textu odehrává; takové významové balíčky ti pomůžou text logicky utřídit, ujasnit si, co se v jednotlivých částech textu odehrává

zkus si text či části textu namalovat nebo zatančit, promítej si své představy a fantazie vyvolané textem na plátno svého vnitřního zraku

hledej dílčí myšlenky ukryté v textu, zamýšlej se nad tím, jak na sebe tyto myšlenky navazují, je to cesta k vnitřně opodstatněnému projevu, který je přirozený a založený na individualitě přednašeče

zkus si text říkat svými slovy

zkus si text šeptat, pomůže ti to v hledání výrazových prostředků, ale také se tak dostanou na povrch pocity a nálady, které by jinak zůstaly zakryty hlasitým projevem

zamysli se nad tím, z jakého úhlu pohledu text chceš říkat a komu ho chceš říkat

když se učíš text nazpaměť, říkej si ho bez výrazu, aby sis neautomatizoval jistý druh intonace

je zajímavé a užitečné vrátit se k textu, k jeho

formální stránce, přečíst si text s úctou k auto-roví, ctít jeho grafickou úpravu textu, všimnout si interpunkce, veršů, malých a velkých písmen na začátku veršů, neboť tento pohled na text obvykle přináší nové nápady, podněty, myšlenky a nálady, které se v textu skrývají

neustále experimentuj s tím, jak text říkat, nespokoj se s prvním nápadem, múza tě nemusí políbit hned napoprve

Možná to zní příliš metodicky a určitě jsou i jiné možnosti, jak k textu přistupovat. Tyto rady jsem poskládal z toho, co zaznělo v diskusích s lektory. Nabízím to hlavně k úvahám o cestách přednašeče k uchopení textu.

Lektoři často mluvili o frázování, o příliš-ném zdůrazňování jednotlivých slov v textu, o thavém či rozkouskovaném projevu recitátora. To obvykle souvisí s tím, že se recitátor snaží vyzdvihnout smysl, ale nemá zcela jasno v tom, kde se ten smysl vlastně skrývá. Recitátorovi se pak stane, že důraz klade na všechna slova. Přednašeč by ve výsledné fázi práce s textem neměl myslet na to, jak text říci, ale na to, o čem ten text pro něj je a soustředit se na to, že se o něj chce podělit s posluchači. Výraz se pak dostaví vlastně „sám“.

Objevilo se i téma trémy. Někteří recitátoři popisovali své zážitky tak, že si vlastně vybavují, jak řekli jméno autora a název básně a pak až to, jak si opět sedli v hledišti, že si to vlastně vůbec neužili. Lektoři se o trémě rozpořádali. Tréma je vlastně dobrá, ve chvíli, kdy se tréma nedostaví, není něco v pořádku. Je přirozené, že člověk vystupující před publikem trému pociťuje. Důležité je naučit se ale trému zvládat. Ve chvíli, kdy recitátora tréma zasedne, zalehne a zablokuje, je sdělení textu posluchačům v krajním ohrožení. Je zcela logické, že se tréma u recitáto-rů druhé kategorie na jejich výkonech podepsala častěji než u recitátorů vyšších kategorií, neboť zvládání trémy je otázkou zkušenosti. Můžeme se proto spolu s recitátory druhé kategorie těšit, že v příštích letech bude pro ně tréma již partnerem, který jim pomůže k ještě lepším výkonům.

Kolotoč se dotočil, většina recitátorů opustila Svítavy a nezbývá než se těšit, že příští rok se opět kolotoč roztočí a bude o čem se bavit a nad čím hloubat.

Vojta Maděryč

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORŮ DRUHÉ KATEGORIE

Marie Matějková

Jakub Šorm

Tereza Líbalová

ZAPSALI JSME...

...Z DISKUSNÍHO KLUBU PRO DOPROVOD RECITÁTORŮ TŘETÍ A ČTVRTÉ

KATEGORIE

V nedělním diskusním klubu se s Jiřinou Lhotskou sešli už jen dva diskutéři – Iva Srbová ze Semil a Radvan Pácl z Prahy. Zeptala jsem se jich na to, jak letošní vystoupení dětských přednášečů vnímali a taky mne zajímalo, jaké zážitky a poznatky si z letošního diskusního klubu odnášejí?

Jiřina Lhotská: Pamatuji se, že když tyhle kluby začínaly, tak před pěti lety, sešla se tu spousta kantorů, češtinář, které vyslal pan ředitel. Byli jsme z toho rozpačití, protože paní učitelky přišly s notýsky a chtěly si zapsat recept, jak se to přesně má dělat. Rodiče zase chtěli jen slyšet, co na to říká porota. Ve srovnání s minulostí se to tedy proměnilo. Předem mnou jej vedly Ema Zámečnicková a Nina Martínková. Dnes je to setkání lidí, kteří o tom začínají mluvit z různých úhlů pohledu. Někdo je velmi fundovaný a zkušený, někdo se v tom teprve začíná orientovat. Ale u všech jsem měla pocit stejné potřeby toho hledačství, objevování a hlavně respektování různých pohledů na přednes. Přišlo mi to velmi tvůrčí a smysluplné.

Radvan Pácl: Jsem strašně rád, že se v dětech začíná podporovat to, co je jejich. A taky se mi líbí, že ani ten dospělý člověk někdy neví, co v tom dítěti je. Byly to zajímavé tři dny. Objevování toho, co v dětech je, jakým způsobem jim pomoci, jak to naopak nechat na nich. Myslím, že se tady přítomní dopátrali k tomu, že na jedné straně je to úžasné, ale na druhé straně – vím, že je to strašné slovo – ale že jsou zodpovědní.

První den jsem měl velkou radost z toho, že taková třetina dětí „tahá“ ty věci ze sebe. Tahle třetina ví a další třetina se pořád hledá. Závisí na tom, jestli v tom budou pokračovat, ale každopádně je to jedna z důležitých cest, jak se může svobodně rozvíjet osobnost mladého člověka. Já patřím k té generaci, které natloukali do hlavy, abychom něčím byli. A tady se chválabože po těch dvaceti letech děje to, že děti si uvědomují především sebe sama a přes sebe sama jsou schopny pochopit svět, vyrovnat se s problémy, které na ně čekají.

Jiřina Lhotská: Na lidech, kteří s dětmi pracují, je vidět, že si uvědomují, že do určité míry je to jejich zodpovědnost, jejich svobodný prostor pro práci s dětmi. Že to respektují, což dřív taky nebylo. Ještě si totiž pamatuju, jak profesorka na gymnáziu mým žákům před deseti lety podtrhovala text a vpisovala „ztíšiť, nahlas, podtrhnout, vyzdvihnout“.

Radvan Pácl: Srovnávám přednes dětí s dospělými – dospělí mnohem víc kopírují televizi ve svém divadelním vyjádření, kopírují televizi do svého projevu na divadle. To je tady u dětí málo.

Iva Srbová: Já se věnuji sborovému zpěvu, ale mám i češtinu. Recitátora, se kterým jsem přijela, jsem přímo nepřipravovala, jsem tady jen jako člověk, který dělá recitační soutěže. A tady opravdu vidím, že ta práce může být jiná. Co je důležité? Najít dobrý text, který pohne s dítětem. A taky se musí v pravou chvíli sejít lidé, kteří to chtějí dělat. Až mě překvapilo, že tady na diskusi byla matikářka, úžasné maminky, které třeba celé odpoledne sedí v knihovně a hledají s dítětem text. To mě potěšilo. A taky ty všechny hovory u kávy, kdy jsme se sešli a hodnotili jsme různé recitátory z různých pohledů.

Máte nějaký intenzivní konkrétní zážitek z dětského přednesu?

Iva Srbová: Ve třetí kategorii mne překvapila délka textů, a proto mi utkvěl text o té motorce (Ilja Hurník – Soutěž – pozn.red.), protože v rámci kategorie to byl text přiměřeně dlouhý a dobře vystavěný. A taky ten text v nářečí – U Pagáčů na dvoře.

Jiřina Lhotská: Celou přehlídku vnímám jako film, takže se mi těžko na jeden konkrétní přednes vzpomíná. Dnes mne zaujal chlapec, který má problémy s viděním a paní učitelka mu musela pomoci na jeviště. Má prý i problém se sluchem a motorikou. Říkal text od Macourka, Želva, a docela dobře se mu podařilo poetiku Macourka najít. Fascinovalo mě, jaké měl ten kluk vnitřní představy, a přestože s námi nemohl mít kontakt, tak nám zprostředkoval celým svým tělem ty obrazy a ty poskládaly přehledný příběh.

Eva Brhelová

NAHLÉDLI JSME...

...DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S KATKOU MIKANOVOU

Když se ráno před školou na ulici Milady Horákové objevily děti z Třebíče, Turnova, Děčína a Třebotova, lektori Jitka, Katka, Marek a Martin je rozdělili do čtyř skupin metodou rozpočítání a šlo se. Skupina vedená Katkou pracovala nejprve na travnatém dvorku a pak v malinké učebně, takže jsem se zapojila do dění a dozvěděla se např. i to, že především bylo jedné holčičce z Děčína na večeri špatně. „Ona nebyla na večeri!“ „Ale když zvracela špagety?“

Na dvorku se hraje hra na postřeh Hop – Jméno – Stop a pak už Katka usiluje o vzájemné seznámení dětí, z nichž asi polovina je ve věku kolem deseti let a druhá polovina jsou asi osmáci, deváťáci. Složení skupiny zásadně ovlivní celou práci v dílně – mladší překypují nekontrolovanou energií; starší občas odzbrojeni přímostí mladších a občas trochu naštvaní pohlíží na děti s despektem (v pozdější hodině už nemohou jinak

než s úsměvem, neb jsou udolání slovními i fyzickými podněty mladších dětí). Seznámení probíhá formou seřazování podle počátečního písmene jména, psaní přívlastku ke jménu i formou hry v kruhu (záchrana před zasažením je vyslovení jména někoho jiného).

Katka vytahuje všemožné rukavice a děti se mají rozdělit do skupin. Poté následuje práce s jednoduchou loutkou, vytvořenou pohybem ruky v rukavici. „Zkuste přijít na to, jak můžete rukavici využít jako loutku a zkuste vymyslet, kým může být.“ Po chvíli se nám představují různé postavy – bezdomovec, válečný veterán, Eskymák, šaman, letec-bombardér, princezna, inženýr...

Katka připomíná, co je důležité při práci s loutkou z pohledu diváka. Proměňuje složení skupin, vznikají smíšené trojice a hned je atmosféra jiná, starší začínají spolupracovat s mladšími. Dopoledne ozvláštňuje pohybové cvičení, při kterém děti napodobují pohyb vedoucího skupiny, inspirovaný hudbou. Poté prozkoumávají možnosti pohybu ruky jako loutky. Je znát, že pro děti je taková práce dost obtížná, ale odvážnější z nich objevují v pohybu ruky různé bytosti a tvory.

Lektorka určuje postavy, které se mají objevit v následující situaci (jde o členy jedné rodiny). Následuje rozdělení rolí v rodině mezi děti ve skupinách, přičemž děti se vracejí ke svým rukavicím, které inspirovaly konkrétní postavy. Postavy přizpůsobují situaci v rodině, znovu se představují, všichni společně vymýšlejí jednoduché konflikty pro každou z rodin a ty mají prostřednictvím loutek ztvárnit, v loutkohře rozehrát – mají vytvořit scény s vyřešením konfliktu.

Ježíš, neječ mi do ucha.

Tak znova, ještě jednou.

Aby se děti lépe koncentrovaly, zařazuje Katka ještě před samotným předvedením krátkých výstupů s loutkou hru na postřeh. Děti stojící v kruhu počítají jeden po druhém do sedmi a gestem ruky buď posílají číselnou řadu dál, nebo ji jiným gestem vracejí zpět. A kdo udělá chybu, ten musí oběhnout kruh dokola.

O čem byly křafoučké výstupy, které děti vytvořily?

- Matka dvou dětí dostane práci v zahraničí a babička dětí se rozhodne, že než aby se o děti starala sama, pojede i s dětmi do zahraničí a taky si tam najde práci.

- Starší sourozenec se má starat o mladšího (Olinka), zatímco rodiče jsou na nákupu. On ale usne a Olinka se mu ztratí. Nakonec se ale Olinka najde na zahrádce!

- Rodiče vyvíjejí nátlak na syna, chtějí, aby šel na školu, kterou mu vybrali (je to škola pro rytíře). Syn se dlouho vzpírá, ale nakonec souhlasí – nezaujme ho ani to, že ve škole bude mít svého koně, ani to, že tam budou dvorní dámy. Souhlasí, až když mu matka vyhrožuje domácím vězením.

- Otec rodiny je těžce raněn, jeho dcera a otec (dědeček) za ním jdou do nemocnice. Chtějí, aby se jim omluvil, aby litoval toho, co udělal. Otec se za žádnou cenu omluvit nechce – a udělá to až poté, co odejdou. „Omlouvám se za všechno, co jsem udělal. Sbohem, světe!“

V závěru dílny se Katka ptá, zda byla pro děti práce nová. Pro některé ano, pro některé ne. Nová byla třeba pro herce a herečky z Třebíče – v tom, že museli improvizovat a mluvit spatra. A vymyslet děj. Všichni starší účastníci dílny se shodli na tom, že pro ně byla nová a obtížná spolupráce s jinou věkovou skupinou.

Eva Brhelová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORY DRUHÉ KATEGORIE

Sabina Polášková

Anna Pachelová

Bára Květová

VČERA JSME VIDĚLI

... RECITÁTORŮ DRUHÉ KATEGORIE

Jiří Fencel

Hynek Pacák

Tereza Kubíková

NAHLÉDLI JSME...

...DO DÍLNY PRO DĚTI ZE SOUBORŮ S MARKEM DOLEŽELEM

Dvanáctého dne tohoto měsíce kolem deváté hodiny ranní začínaly v PZŠ dílny pro soubory. Lektori si děti nemilosrdně rozdělili (ne doslova!) mezi sebe a takto „rozkousované“ soubory se rozprchly spolu s lektory po zmíněné škole. Zkusím vám podat svědectví o průběhu dílny, kterou vedl lektor Marek Doležel.

Zpočátku byly děti nejisté. Hned na úvod se ke zlepšení kondice a pro oživení ještě rozespaleho kolektivu uskutečnila taková malá rozcvička, která začínala písní Hlava, ramena, kolena, palce, kterou jistě mnozí znáte, zrychlující se každou vteřinou. Nutno dodat, že to nebyla žádná škodolibá záležitost a většina si to užívala. Zavládla veselá atmosféra. Všichni jakoby ožili a z nevyspalých divadelníků se postupně stávali lidé s úsměvy na rtech, zatím jen s o něco větší chutí k akci.

Poté psali svá křestní jména pomyslným štětcem ve vzduchu. Následovala jména sourozenců psaná nohou, rodné město nosem, přičemž se atmosféra ještě zlepšila a vypadalo to jako velmi dobře zvládnutá choreografie nějakého komického čísla. Ale to nebylo rozhodně všechno. I vznešená pánev každého divadelníka si užila své. Tou se snažili napsat své telefonní číslo, což vypadalo také velmi pěkně a též vznešeně. Děti se u toho nasmály, i když to bylo už docela náročné.

Následovalo podávání si rukou (opět ne doslova) spolu s představováním se druhému, k čemuž ještě dodávali svůj nejoblíbenější film a jídlo.

Na řadu přišla hra Monster. Lektor Marek si rozdělil své děti do tří skupinek. Poté jim diktoval, co se měly pokusit udělat. Například: na zemi budou jen 4 nohy, ucho a dvě ruce, no a děti (moc se omlouvám těm starším) se pokoušely za bujarého veselí, které samozřejmě tuto hru doprovázelo, různými způsoby plnit úkol.

Pokud si mladí divadelníci mysleli, že přece jenom číslo jejich bot zůstane ostatním utajeno, velice se zmýlili. Měli se totiž podle těchto čísel seřadit. Seřazovali se ještě podle data narození a počtu sourozenců.

A nyní začala další část dílny, pro děti jistě velmi zajímavá. Když si spolu s Markem popovídali, co je v divadle práce choreografa, scénáristy, režiséra a dalších, zkusili si jimi na chvíli být.

Nejdříve si vybrali jednu ze čtyř místností, napsali na papír co je to za místnost (pomyslná vietnamská tržnice, tělocvična, nebe a podobně). Pak si místnosti vyměnili a další skupina pak dopisovala ke jménu místa tři postavy. Následovala další výměna. Jiná skupinka pak psala stručný námět nějaké krátké scénky, další napsala scénář a posledním pak zbývalo scénku zinscenovat.

Z toho všeho vznikla čtyři malá představení s názvy jako Mrtvá včela, Experti na loupež a další dvě. Všechny to nejen bavilo, ale také se jim to velmi povedlo. Scénky byly vtipné a za tak krátkou dobu, kterou měli na přípravu, velmi zdařilé.

Pak už se dílna přemístila ven na dvůr. Zde se hrály hry, které vymyslely děti. Například zajímavá forma honěné, na zvířátka, na tečky a různé další. Ke konci se na dvůr přihnaly zbylé soubory a hrály hry současně. Nyní však už pod vedením lektorů.

Od nejistého začátku se tedy dílna Marka Doležela krásně odjistila od nejistoty a všichni si dílnu užili. Dílna byla opravdu skvělá a jsem ráda, že jsem mohla být u něčeho tak fantastického a beze-stropeho.

Závěrem bych už jen dodala, že nemám co dodat. Snad jen cosi nedodatelného. Bylo to krásné a tyto dílny bych směle doporučila školám, aby upustily od výuky a místo ní udělali toto.

PS: Článek, který byl vepsán do mraků, má tendenci se brzy ztratit. Proto si můžete být jistí, že jestli jste si mohli článek přečíst, než se rozplynul, máte štěstí.

Áňa

NAHLÉDLI JSME...

...DO SEMINÁŘE B – DIVADELNÍ PUTOVÁNÍ

V učebně Fabríky se s Hankou Galetkovou a Tomášem Volkmerem při sobotním ránu setkávali svěží a nesmělí seminaristé – polovina z nich vysokoškolsí studenti, druhá polovina pracující. Všichni však s touhou poznat cestu od předlohy k představení. Jaká očekávání seminaristé vyslovili? Poznat mišmaš všeho od divadla, nahlédnout do práce někoho jiného, získat inspiraci pro tvorbu inscenace s dětmi na táboře. Našli se i tací, co zde jsou povinně!

Úvodnímu seznámení v sobotu předcházela fyzická aktivizace všech přítomných. Vyrovnaný a pevný tělesný postoj, rolování trupu a pozvolné rozehrátí, auto-masáž celého těla. Účastníci, stojící v kruhu, nejprve jen vyslovovali svá jména, postupně přidávali gesta, emoce, kontakt a vztah s kolegy, s podlahou, s širým světem!

O procesu vzniku inscenace se začíná mluvit vzápětí při práci ve skupinkách, kdy jsou ke slovu „inscenace“ sepisovány všechny související pojmy, které pak Hanka zapisuje na tabuli. „Vidím, že máte hodně široké povědomí o inscenačním procesu, takže práce může jít rychle kupředu!“ Jednotlivé skupiny pojmů budou v průběhu semináře analyzovány – takže účastníci čeká nejen praktická práce, ale i teoretický kontext. Jednotlivé skupiny mají na základě sepsaných pojmů společně vytyčit fáze procesu tvorby inscenace.

Následuje diskuse o impulsech pro divadelní tvorbu (Proč? Zážitek? Osobní potřeba? Puzení? Touha? Nutnost?). Tomáš zmiňuje problematické chápání „dělení zábavy pro diváka“ – i bavit diváka kvalitně je hodně těžké. V amatérském divadle se někdy dostávají někdy do rozporu osobní přání tvůrce a potřeby skupiny – ale ty jsou při práci s amatéry vždy na prvním místě. „Co může být předlohou v nejširším slova smyslu?“, ptá se Tomáš. Kniha, historická osobnost, osobní příběh, současná událost.

Po pauze se s chutí vracíme k pohybu, tělesnu, prostoru: posíláme po kruhu tlesknutí se zvyšující se rychlostí až téměř k rychlosti kosmické. Při chůzi v místnosti nejen že téměř vzorně zaplňujeme prostor, ale zvládáme i rychle se společně přeladit na různé typy a tempa chůze, emoce. Svým vedením i vlastním pohybovým projevem Hanka vede skupinu k vzájemné souhře, zbystřenému skupinovému vnímání. Náročnější je chůze s určitým specifickým pohybovým výrazem a náladou, kterou kopírují ostatní a jdou ve skupině za tím, kdo s tou podivností začal. Relaxace na zemi a soustředění se na samotnou pozici těla při příjemné rytmické hudbě nás nenechá klidnými, takže celé naše tělo se brzy zase začíná rozhybávat – a vrcholí společným křepčením ve stylu pracovníků „ministerstva švihlé chůze“ (jak nás Hanka pojmenovala). Tato dynamická část myslím všechny pozitivně naladila, rozproudila tlaky a počáteční ostych.

Následuje dramaturgická část semináře – Tomáš a Hanka přicházejí s Jeníčkem a Mařenkou. Oznamují seminaristům, že proto, aby přešli sáhodlouhé fázi výběru literární předlohy, na které by mohli ukázat jednotlivé fáze inscenačního procesu, vybrali sami pohádku O perníkové chaloupce, se kterou budou do čtvrtka pracovat. Seshlívali všechny možné verze pohádky a teď je dávají tříčlenným skupinám k posouzení. Dramaturg by podle slov lektorů měl znát co nejvíce podob předlohy a i když se rozhodne tvořit inscenaci pohádky o Jeníčkovi a Mařence pro předškolní diváky, měl by znát i verzi bratří Grimmů, protože v ní může třeba objevit nějaký zajímavý motiv, který se už z novějších adaptací vytratil.

Ještě před čtením různých literárních zpracování pohádky v krátké diskusi zmiňujeme různé verze, které sami známe. Odlišují se už expozicí pohádky – motivací otce zavést děti do lesa (Nařízení macechy nebo skutečná chudoba a bezvýchodnost rodičů?). A dále třeba přítomností matky či macechy, odůvodněním toho, proč děti zůstaly v lese (Usnuly? Zabloudily?), jednáním dětí opuštěných v lese (Vyleze Jeníček na strom nebo ne?), způsobem, jak se zachovávají u chaloupky (Nebo utečou, když ježibabu spatří?), a také tím, jak Jeníček s Mařenkou u ježibaby „tráví čas“ (Mařenka musí uklízet a vařit, kdežto Jeníček bývá uvězněný). I samotná podoba chaloupky se v jednotlivých verzích liší (Je z perníku, marcipánu nebo z chlebového těsta?). A pro vyznění celé pohádky je klíčový i závěr (S jakou se děti vrací? Převez je přes vodu bílá kachnička? Přinesou domů bohatství? Jak dopadne macecha?). Mluvíme o uhlazenějších a „drastičtějších“ verzích pohádky a Tomáš říká, že uhlazenější verze chtějí vždy spíš rodiče.

Skupiny čtou jednotlivé literární verze pohádky a poté je stručně vyprávějí ostatním. Diskutujeme o souvislostech, o rozdílech jednotlivých adaptací. Už tady vystávají zajímavé tematické prvky (např. motiv toho, že rodiče posílají děti do lesa proto, že si myslí, že se děti opravdu budou mít líp).

Lektoři nám nabídli sedm rozdílných zpracování pohádky:

- Perníkovou chaloupku Václava Renče s naznačeným rámcem snu a poetickým líčením lesa i atmosféry u ježibaby;

- veršovanou variaci pohádky z pera Františka Hrubína;

- obrázkovou verzi Jiřího Žáčka z knihy Pohádkový kolotoč;

VČERA JSME VIDĚLI

... SEMINÁŘ B

- O perníkové chaloupce Jana Vladislava ze Stromu pohádek;

- didaktické a popisné zpracování J. V. Plevy, které vlastně popírá pohádkovou „logiku“ (tj. iracionalitu);

- co se týče kvality zpochybnitelnou verzi z produkce nakladatelství Junior v překladu Karla Blažka;

- vyprávění Jeníček a Mařenka z Pohádek bratří Grimmů.

V záloze mají lektori ještě verze, které pro seminář nepoužili - pohádku Paleček Charlese Perraulta, která pracuje s podobnými motivy, a přebásnění Ludvíka Středy s ilustracemi Milana Janáčka. Ke kořenům pohádky nahlédneme při diskusi o zpracování bratří Grimmů. Lektori zmiňují okolnosti vzniku takové literární podoby pohádky a některé symboly a archetypy (macecha jako symbol mateřství, které se začíná chovat jinak, zvláště ve vztahu k dceři). Tomáš upozorňuje na obrovské dědictví zapisovaných pohádek, mluvíme o významu pohádky a o původní funkci vyprávění příběhů. „Ta rovina vnímání příběhů přes podvědomí pořád existuje, i v dnešní době, ale už na to nejsou jenom pohádky a ústní vyprávění.“

Společnému rozhodnutí skupiny pro jednu z verzí pohádky, jež bude v následujících dnech středobodem práce v semináři, předchází tematický rozbor. Lektori upozorňují, že pro dramaturga je důležité nechat si projít hlavou jednotlivé verze příběhu a mít o nich povědomí. V profesionálním divadle může v této fázi práce začít dialog dramaturga s režisérem a tvorba dramaturgicko-režijní koncepce.

Kterou verzi pohádky seminaristé nakonec zvolí, to se pravděpodobně dozvíme ve středu večer. Bude to horor, tragikomedie nebo rodinné drama? Bude to o hladu a nasycení? Nebo o dilematu otce Jeníčka a Mařenky? Anebo o tom, jak oba sourozenci společně překonávají nebezpečné nástrahy?

V neděli dopoledne seminaristé pokračovali v dramaturgické práci. Z materiálu nasbíraného při sobotním rozboru pohádky začali společně utvářet svoji verzi, přičemž se drželi spíše původnější verze bratří Grimmů. Informovali mne o tom, že dohromady spojovali různé prvky z různých verzí (ale zpracování J. V. Plevy využívat rozhodně nebudou). Vyškrtli dědka, holoubka i kachničku. Pracovali na dramatické struktuře a pochvalovali si teoretickou oporu své práce – Syda Fielda a jeho knihu „Jak napsat dobrý scénář.“

V mezechasech opět zažívali různé pohybové aktivity a nejvíce si oblíbili házení slizem!

Ať jsou lektori po celou dobu semináře stejně zánovní, svěží a spokojení jako včera a dnes. A ve svém vedení důvěryhodní a přátelští. A seminaristé stejně tak otevření, bystrí a zvědaví!

Eva Brhelová

RECENZE LEKTORSKÉHO SBORU K PŘEDSTAVENÍM DRUHÉHO BLOKU

TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

Představení souboru HOP-HOP mělo mnoho nesporných kvalit, které se opírají o jeho dlouholetou divadelní zkušenost. Zajímavý příběh a závažné téma na základě předlohy Z. Bezděkové bylo zpracováno způsobem, ve kterém se odráží výrazná poetika souboru. Ke kvalitám inscenace patří především vybavenost souboru, zvláště pak pohybová. Samozřejmostí je soustředění a nasazení všech na jevišti. Vytvoření postav napomáhají kostýmy, k vytvoření atmosféry přispívá práce se světly a hudbou.

Lektori diskutovali o míře sdělnosti příběhu (při neznalosti předlohy). Škoda, že motivaci jednání jednotlivých postav byla věnována menší pozornost než efektně zpracovaným expresivním scénám (zejména vzpomínky, sny, scéna na půdě). Rozporuplné byly i výklady použití masek (neutralita bílé masky, černé masky ve scéně na půdě).

Inscenace, stejně jako dosavadní práce I. Konývkové, reprezentuje vyhraněný názor, jednu z cest dětského divadla.

Eva Keroušová a Hana Císovská

HLUPÁCI Z CHELMU, ELÁHOP!, ZUŠ JIŽNÍ MĚSTO, PRAHA 4

Dramatizace vychází z několika povídek Isaaka Bashevisse Singera. Vypráví příběhy o obyvatelích města Chelmu, které jsou v insce-

naci protkány židovskou muzikou skupiny The Klezmatics.

Způsobem zpracování se jedná v zásadě o epické divadlo, které je založeno spíše na vyprávění, než na rozehrávání akcí a situací. Jako problém se mohou jevit proporce jednotlivých částí – příběhu o kaprovi a jeho potrestání je věnovaná daleko největší plocha.

V pozadí celého představení můžeme tušit linii mužsko-ženské konfrontace. Ta je na začátku nastolena konfliktem o právo vládnout ve městě z pozice moudřejších a pak se během představení objevuje v náznacích reakcí žen na pošetilá rozhodnutí a činy mužů. Tato linie však vrcholí ne zcela jasnou pointou, že v Chelmu nejsou chytré ani ženy, i když se to celý čas tak jeví. Překvapivá pointa by však potřebovala větší akcent.

Inscenace je zasazena do centrálně orientovaného jednacího prostoru (praktikábl), který se během inscenace nemění a podporuje tak myšlenku sebestřednosti a provinciality, neschopnosti vidět se z jiného uhlu a neustálého točení v kruhu. Tuto funkční symetričnost by stálo za to rozbít různorodostí pohybového jednání. Pohrát si s napětím v těle a pomoci hráčům nalézt specifické pohybové gesto, které by k pohybovému jednání pomohlo a probarvilo tak charakter postavy. Podobně by se vyplatilo domyslet stylizaci kostýmů a zvážit přítomnost a výtvarné řešení kapra.

Představení je sympatické schopností vzájemné komunikace mezi členy souboru, jejich nasazením a chutí sdělovat.

Anna Caunerová, Jakub Hulák

TŘI „KARKULKY“

DLS Blechy z Jaroměře přivezl na letošní Dětskou scénu představení s názvem „Pohádka o Červené karkulce“.

Překvapení diváci ovšem zjistí, že tradiční příběh bratří Grimmů má v Jaroměři svou čínskou a grónskou variantu. Divák však není ochuzen ani o tradiční příběh, který je notoricky známý. Jednoduché loutkové ztvárnění textu, určeného původně pro dospělé, hraje jaroměřský soubor s nádherně čistou a bezelstnou opravdovostí. Neoslňují nás bravurní loutkářskou technikou, ale tím, že berou vážně, to co hrají.

Zuzana Jirsová a Karel Vostárek

ŠEST SESTER + JEDEN BRATR VER-SUS JAN WERICH

Babinec a Jan, ZUŠ Uherské Hradiště, pobočka Kunovice. Na první pohled sympatické seskupení šesti hereček a jednoho herce, poměr sil je již zakotven v názvu souboru a explicitně předjímá aktuální téma ženské převahy vůči nedokrevnému mužství. Zdá se, že i scénografické prostředky jsou dobře zvoleny, neboť „živý“ paraván, který vytváří spojení činoherní a loutkové roviny představení, umožňuje bezproblémový pohyb divadelního znaku (jevištní postavy, herec - loutka). Nikoliv už tak loutky, které jsou od sebe těžko rozeznatelné a jejich nevýrazné, nemastné neslané vedení nenaplní vzbuze-
zené očekávání. Také „vtípkující“ herectví podráždí nohy Werichovu humoru, který volá po vyjádření ve výrazné jevištní akci a nikoli po pouhé deklamaci zdvojené následným jednáním. Škoda, ale máme za to, že se soubor snadno nevzdá a ještě zvedne ze země hozenou rukavici.

Zuzana Jirsová a Karel Vostárek

VČERA JSME VIDĚLI

... TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

VČERA JSME VIDĚLI

... BRATŘI EBENOVÉ SERVÍRUJÍ
CHLEBÍČKY

RECENZE PŘEDSTAVENÍ DRUHÉHO BLOKU

HOP-HOP OSTROV - TAK TOHLE JE NAŠE LENI?!

Jednou z nejsympatičtějších věcí na inscenacích Ireny Konývkové je, že vždy hledá látku, která je živá, aktuální a lidsky angažovaná. Tentokrát je to situace děvčátka, které v prostředí německé rodiny těsně po konci druhé světové války naráží na řadu zneklidňujících náznaků, které ji vedou k hledání vlastní identity a nakonec i k setkání s českou matkou, o níž neměla potuchy.

Pro režiséru je už příznačné, že k tomu používá u dětského divadla málokdy vídaného civilního, v podstatě psychorealistického herectví, kombinovaného se silně stylizovaným polotanečním divadlem masek. Sám příběh je pro čtenáře hádankou, kterou luští společně s titulní hrdinkou. Před pár lety jsem románovou předlohu četl, ale musím se přiznat, že jsem přesto měl v ostrovské inscenaci velké problémy s orientací ve změní jednotlivých motivů, jejich spojitosti i postav, které se prezentují jen v kratičkých střihových vstupech, které také příliš neumožňují uplatnit herecké dovednosti jednotlivých dětí. Mé tápání prohlubuje i nejistota o funkci masek: Představují reálnou cizotu lidí v Lenině okolí? Nebo její představy a noční můry? Či snad matné vzpomínky na nejranější dětství? Nevím. Užívám si však metafor personifikovaného prostředí – např. když dvojice chlapců v pláštích vytváří nepřekonatelnou překážku vstupu na půdu, kde se skrývá kus Lenina tajemství. Choreografie těchto částí je zajímavě propracována, ale samo herectví s maskou (zejména tam, kde masky mluví) má ještě velké rezervy v plasticitě projevu.

Otázkou je pro mne i užití reprodukované hudby Ivy Bittové a Čechomor. Ty jsou totiž natolik příznačné pro náš dnešní kulturní i místní okruh, že mne jejich použití do odlišné historické doby, místa a situace neustále vytrhuje.

ELÁHOP!, ZUŠ PRAHA 4 - JIŽNÍ MĚSTO - HLUPÁCI Z CHELMU

Kocourkovské příběhy jsou vděčnou, a proto častou divadelní látkou. Pražský soubor hraje několik z těch, které sepsal americký spisovatel Isaac Bashevis Singer. Herci je vyhlásí coby jarmareční divadlo, ale záhy se ukáže, že stěžejní sdělení jde skrze slovo, doplněné reprodukovanou hudbou – což nejsou právě typické jarmareční prostředky. Ona hudba je výrazně židovské proveniencie, což je pochopitelné vzhledem k autorovi, ale specificky židovský charakter pohádek se dál už nijak neprojevuje a tematizován není. Brzy po začátku se jediné dvě dívky vzbouří proti hlouposti mužské rady a vyhlásí vznik strany žen, což vzbudí naději na zajímavý konflikt; ten se ale nekoná; obě totiž dělají ony kocourkovštiny společně s muži a jásají s nimi i nad moudrostí největšího z radních mudrců, jenž odsoudil kapra k trestu utopení.

Všichni mladí herci působí sympatickým dojmem a zdají se být tvární v mluvním, mimickém i gestickém projevu, ale mnohdy jakoby každý z nich hrál sólo, partnera na jevišti příliš nevnímá, a vinou toho, že mizanscéna je nahrazena plošným rozestavením herců na rampě, není ani jisté, zda je jejich partnerem kolega na jevišti nebo divák.

BABINEC A JAN, ZUŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ-KUNOVICE - TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN

Sedm mladých herců nastoupí manifestačně s tyčkovými loutkami nad hlavou a slíbí zahrát, čemu že se celá vesnice smála. Jenže vzápětí loutky zapíchnou do koše na kraji jeviště a herectvím vlastních těl odehrají trh i popíjení tří úspěšných sester. Hrají pěkně a s potěšením. Když však sestry propijí, co vydělaly a hledají, jak se ze situace před svými muži vytočit, chopí se (nepříliš čitelných) loutek a zbytek příběhu s nimi dohrají jako divadlo na divadle. Důvod, proč se tak děje, sdělen není, tím spíš, když se ukáže, že hrají výrazněji svými vlastními obličejí viditelnými za loutkami, a v drastických situacích trhá zubů či mužovy nahoty, kde by se loutka mohla uplatnit tím, co je jí vlastní – tedy nadsázkou – vidíme jen nesmělou ilustraci.

Škoda: všichni mladí inscenátoři vypadají šikovní i zaujatí. Ale divadlo je hledání – a jistě se to, co sympatický soubor objevil při této práci, zúročí někdy příště.

BLECHY JAROMĚŘ - POHÁDKA O ČERVENÉ KARKULCE

Dvě dívky-vypravěčky se přou o správnou verzi pohádky o Karkulce. A tak vidíme jednotlivé obrazy z pohádky čínské, grónské a české. Humor vyplývá z typických rozdílů v regionálních realitách: čínské děvčátko má na hlavě červený slamáček, grónské ušanku, české karkuli, grónský vlk ji posílá natrhat babičce rampouchy, čínský ibišky a ta upovídaná česká jde sama na kytičky, a zatímco ji zachrání myslivec, té grónské pomůže polární badatel a čínské ředitel cirkusu.

Hraje se spodovými tyčkovými loutkami, které sice nemají moc co hrát (většinou jen dialogy), ale vytvářejí přiměřenou ilustraci svižně napsaného, vtipného textu, hojně využívajícího zkratk.

Nejobdivuhodnější jsou tu pak ještě dvě věci: humorný nadhled, který dokáží udržet i nejmenší z hrajících dětí (a to aniž by se podbízely či věc shazovaly), a soustředěná pozornost, s níž všichni hrají.

Luděk Richter

VČERA JSME VIDĚLI

... HLUPÁCI Z CHELMU

Z LEKTORSKÉ KUCHYNĚ

Ve finále přehlídky dětských recitátorů jsem se lektorů ptala: Která kniha vás oslovila v souvislosti s přednesem?

Magda Veselá

To je hloupé, doporučovat texty na přednes. To pak všichni obšlehnu! Já to mám tak, že mě nejvíc baví texty pro starší. Vždycky si něco přečtu, pak to dám děckám, ať si počtou a sami něco vyberou. Nejvíc mě baví próza. U básně je to jasné, je to hotová věc. Kdyžto u prózy musíš text vybrat, vychytat.

František Oplatek

Já jsem teď dostal chuť zkusit Johna Lennona, Písání. Dřív jsem se tomu hrozně bránil, říkal jsem si, že to není možné. Začal jsem teď dělat poezii, která bavila mě, myslel jsem si, že ji deváťáci dělat, nemůžou, ale někdy to kupodivu vychází. Třeba William Blake, Eldorado od Poea – a jiné.

Jiřina Lhotská

Výběr hororových povídek Tomáše Korbaře Tichá hrůza – dobře se stylizuje i herecky, v poetice absurdní, nonsensové.

Jaroslav Provazník

Mně by bavit Radek Malý – Listonoš vítr.

David Kroča

Já bych doporučil jakoukoli knížku próz Jiřího Dvořáka. Mám ho opravdu rád. S jedním klukem jsem dělal Pastýře a to opravdu nezklame.

Nina Martínková

Ian Whybrow - Vlčkův sešit špatností (pro čtenáře od 8 let – pozn.red.). To jsem si objevila loni. Jak vlčka vyženou z domu, aby se naučil nějakým špatnostem, protože je strašně vzorný a není to s ním k vydržení. A on cestou lesem všude potkává ty špatnosti a čeká na tu hrůzu, co ho potká...

Zapsala Eva Brhelová

ZAPSALI JSME...

Z DĚTSKÉHO DISKUSNÍHO KLUBU PRO DĚTI ZE SOUBORU...

Druhý den přehlídky byl ve znamení časového skluzu. Protože se nám představení protáhla, na diskuzi zbývalo pouze půl hodiny. Diskutovali jsme pouze se třemi soubory o třech představeních, Červená karkulka nám nedorazila (zřejmě zasáhl vík)...

TOHLE JE NAŠE LENI?! HOP-HOP, ZUŠ OSTROV

Diváci jednoznačně a unisono zasadili příběh do období těsně po druhé světové válce do válkou zdrčeného Německa.. I přes to, že někteří diváci neznali předlohu, až na výjimky rozklíčovali příběh a pochopili, jak se do německé rodiny dostala Češka (podstatné informace sdělila slovem na začátku představení hlavní postava - Leni).

„Ze začátku mi nedošlo že je Češka. Poznal jsem Německo, ale myslel jsem, že to bude příběh baletky...jak tančila...ale nakonec byla jenom odsunutá . Postupně to z toho vyplynulo...“

Jako problematickou postavu vnímali postavu Horsta, dle názorů diváků neměl dostatek prostoru ke sdělení informací k bližšímu pochopení postavy a jeho motivací. Zmiňovaný pobyt v nemocnici (dětský domov) postavy Horsta a Leni byl pro ně matoucí.

Diváci velice ocenili pohybové a jejich slovy až akrobatické kreace (konkrétní situaci uvedli např. dveře na půdě) a profesionální souhru herců. Pochválili hereckou přesnost a uvěřitelnost jejich jednání (zmiňovali hlavní postavu - Leni, matku, matčina syna, otcovu sestru). Pozitivně se vyjadřovali zejména k dramatickým situacím - bití, destrukce oplatek, „kolečko kolem Leni“ s promluvami jednotlivých postav, využití bubnování k podpoření dramatického napětí.

Divácká obec kladně promluvila k použití neutrálních masek. Masky dle jejich výkladu ztělesňovala lidi, které nikdo nezná, kteří jsou zamlženi.

„Byly to sny, představy a vzpomínky. Díky maskám byl rozlišen rozdíl mezi realitou a snem.“

Na základě situace zamčených dveří diváci pojmenovávali, že celkové použití masek v představení symbolizuje určité překážky v životě hlavní postavy. Promlouvám herců s nasazenými maskami nebylo často rozumět.

A jaké téma představení sdělovalo? „Hledání sebe sama. Nezapadám do rodiny a řeším to - to může být i dneska“.

TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN, BABINEC A JAN, ZUŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ, POBOČKA KUNOVICE

Diváci oceňovali využití loutek a detailní práci s nimi (krev, svlékání oblečení), variabilní použití bílého plátna a celkovou kompozici představení, kdy herci byli po celou dobu na jevišti

a reagovali na aktuální jednání v situacích. Kladně hodnotili některé situace, např. rádio, pití piva v hospodě, beatbox. „Bylo to rychlé, efektní a obrazové.“

Diváci, kteří neznali předlohu měli potíže s pochopením souvislostí v příběhu („Nebylo mi jasné jak to souvisí s téma pěnězma – ty zuby.“), zároveň se ale bavili absurditou jednotlivých řešení toho, jak sestry obelstí své muže. Těšili se na konečné rozuzlení příběhu, která ze sester získá prsten, byli však zklamání, že žádné nepřišlo a prsten zůstal zapomenut.

Jaká myšlenka vám z toho vypadla?

„O třech sestřích a prstenu.“

Krom příběhu, neslo pro vás představení nějakou myšlenku, sdělení?

„Láska někdy zaslepí.“

„Sestry pro nějaký prsten udělají cokoliv, i poníží manžely.“

HLUPÁCI Z CHELMU, ELÁHOP!, ZUŠ JIŽNÍ MĚSTO, PRAHA 4

„Blbost je velká, mocná a všemohoucí.“

Diváci bez problémů četli dějovou linkou představení. Pozitivně hodnotili jeho absurditu a komické rozuzlení, pointu. Chválili jednoduchou scénografii, minimum rekvizit, vtipné a absurdní pojmenování postav mužů a úvodní a závěrečnou píseň s pohybovou choreografií.

Nejasná pro ně byla pouze úloha žen, jejich postavení ve společnosti mužů. Diváci nepochopili, zda ženy skutečně svrhly vládu mužů.

„Ženy se dostaly do čela parlamentu, najednou byly ony ti, co rozhodovali a pak tam najednou byl zase ten mužský sněm. Myslel jsem, že se to změnilo, ale pak tam měli zas ten jejich super kroužek.“

Divačka, která četla předlohu, vysvětlila nejasnosti.

„Jsou to jednotlivé příběhy, mezi kterými chybí návaznost. Nejsou propojené. Nejmarkantnější je to u umývání nádobí, kde příběh končí a dál nenavazuje.“

Pro diváky byla ukončena příběhová linka s kaprem, ale nebyl pro ně dořešen vztah žen a mužů. Chyběla jim tečka.

„A vůbec, s ženama byl prostě problém!“

„Nebyla jsem si jistá, že ty holky jsou taky hloupé. Celou dobu jsem si myslel že jsou chytré, ale nakonec řešily kapra, takže to, co budovaly, ztratily. Nezapřely původ.“

Sám soubor zmínil, že ženy byly hloupé jen napůl.

Krátkou, ale i tak plodnou, diskuzi zakončil posel Miloš tvrzením. „Jsem svitavský Fanda.“

Zapsal Petr a Zdeňka, odborným lektorským okem zhodnotil Miloš

Už jste objevili svitavský Úsvit?

VČERA JSME VIDĚLI

... TŘI SESTRY A JEDEN PRSTEN

ZAPSALI JSME...

DISKUSNÍ OTEVŘENÝ KLUB OTEVŘENÝ PODRUHÉ ANEB ZAPSÁNO Z NÁZORŮ MLADÝCH DISKUTÉRŮ...

Sešli jsme se pouze s účastníky ze Svitav, protože ostatní běželi rovnou na večeri, aby pak stihli Ebenové chlebičky... Čekají nás čtyři představení v pěti lidech.

ZÁVĚR MÁ BÝT OTÁZKA PRO DIVÁKA?

Soubor HOP-HOP z Ostrova svou inscenací Tak tohle je naše Leni?! rozhodně zaujal a celkově se představení líbilo. Podle popisu účastníků šlo o příběh z druhé světové války a hlavní hrdinka Leni byla adoptovaná, z dětského domova, poněmčená, ze širočince, odvedená od vlastních rodičů... Měla dvoje rodiče, jedny poznala a pletla si je s původními, hlavně svého otce. Objevovaly se jí záblesky ve vzpomínkách nebo snech. Sny a vzpomínky byly odlišeny od reality světlem, hudbou a maskami. Masku měli ti, na které si nemohla vzpomenout a ti, co masku neměli, tak ty znala. Veškeré obrazy ze snů a vzpomínek byly jasné, jen jeden s předáváním kufru nebyl rozšifrován – snad tam kufr zastupoval hlavní postavu (?) Představení nebylo pro malé děti, není to samozřejmě chyba souboru, ale malé děti představení nerozuměly. Nakonec se Leni dostala ke své matce. Někteří nevěděli, jestli to má být otázka pro diváka – zda se spolu nakonec sejdou a zda-li jsou spolu zadobře. Téma, o kterém se hrálo, by diskutéry zajímalo, ale sami by v ničem takovém hrát nechtěli. Oceňovaná byla protagonistka hlavní postavy. Hudba byla zbytečně moc nahlas a buben vyrušoval tvořenou náladu. Pro někoho byli oříškem Burgerovi a Horst. Pro někoho byl Horst také přivezený společně s Leni z nemocnice. Dobré bylo, jak se postupně skrze tanečky Leni dozvíдалa o sobě, vzpomínala si. Zazněla otázka pro soubor, jak dlouho jste zkoušeli?

JAK SE DĚLÁ VTIP?

Soubor Eláhop! ze ZUŠ Jižní město, Praha 4 – jejich představení Hlupáci z Chelmu bylo pro účastníky diskuse Kocourkovem předělaným na Chelm. Příběh byl vnímán jako vyprávění o městě a nejhlavnější ze všeho byl kapr. Bohužel diskutéri byli zklamaní z toho, že soubor nedokázal přenést vtip na diváka, ani když mluvili o oslovi a volovi. Chvillemi se všichni bavili, vyzdvihovali jednoho z protagonistů, který mluvil jako první mudrc. Se starostou měli někteří problém, že se na roli nehodil a naopak jiní tvrdili, že byl přesný. Jednomu mladému muži z diskutujících přišlo srandovní, že dívky chtěly založit stranu žen, i když byly jen dvě a kluků tam přitom bylo mnohem víc. Z dobrých vtipů zaznělo utopení kapra, ale měla se podařit větší facka ocasem, protože to bylo spíš pohlazení. Mamlas, Ťulpas, starosta Vůl, Osel znázorňovali „hlavy města“ a tím, jak seděli na stoličkách (na praktikáblu), ještě více zdůrazňovalo jejich pozici. Oceněny byly kostýmy, které všechny dohromady dobře spojovaly – včetně čepic. Z povídání na začátku o tom, jak vznikl Chelm zaznělo: z ryb, erozí, bůh řekl budiž Chelm, a byl Chelm. Hudba byla příjemná a dominantní. Dále jsme společně probírali humor na jevišti, jak je těžké udělat vtip.

A ON TEDY NAKONEC UMŘEL NEBO NE?

Tři sestry a jeden prsten od souboru Babinec a Jan ze ZUŠ Uherské Hradiště jsme si převyprávěli do posledního detailu – od kraslic po všechny tři příběhy, kdy každá z žen (Marie, Tylda, Bára) nějakým způsobem zesměšnila svého muže. Podle všech si aktéři představení užívali a byli energičtí a pohotiví (viz upadla mi noha), ale celkově účastníky diskuse moc představení nezaujalo. Informace, že jde o loutkové divadlo, padla až dlouho po situační komedii. Loutky značily pomocnou sílu, která vše hráčům ulehčovala. Jedna dívka neměla svou loutku, to účastníkům diskuse připadlo divné. Dívky diskutérky doporučují udělat nahatou loutku. Také někdo upozorňuje na fakt, že dívka, která hrála Marii, pak na závěr bere loutku jednoho z manželů (Huberta). Někoho zaujalo, že zubař si musel vzít větší kleště. Jen s koncem si nevěděli rady, protože na konci už se neřešil prsten. Celé to bylo o tom, že muži mají ty ženy hodně rádi.

PROSÍM JEHLU A NIT – NEJLÉPE ŠEDOU

Pohádku o Červené karkulce od loutkového souboru Blecha z Jaroměře měli dva diskutující za úkol vysvětlit dalším účastníkům, kteří představení neviděli, což směřovalo k pohádání se o tom, o co tedy vlastně šlo. Jestli o čínskou, eskymáckou nebo českou karkulku. Grónská karkulka dostala ušanku z kůže červeného tuleně, čínská měla od babičky červený slamáček. Soubor šel za tím, aby rozesmál publikum, dělali parodii, protože parodie vždycky rozesměje. Když šlo o čínskou verzi, byla stejná jako česká, jen místo kyték trhala Karkulka ibiše a v Grónsku rampouchy a babička bydlela v iglú. Co se líbilo, byl ledovec, který se objevil ještě dřív, než se vyprávěl příběh o eskymácké karkulce a také šití vlka.

spala Lenka Novotná

VČERA JSME VIDĚLI

... POHÁDKA O ČERVENÉ KARKULCE

NA SLOVÍČKO S...

LEKTORKAMI 4. KATEGORIE, MARKÉTOU ZBORNÍKOVOU A ŽANETOU KÁNOVOU

Máte už nějaké zkušenosti s vedením dílen?

Markéta: Ne společně, ale pracovaly jsme jako vedoucí. Já hlavně v rámci letních pobytů a jinak mám zkušenosti s malými dětmi.

Žaneta: Já už jsem se s lektorováním potkala. Učím na střední pedagogické škole, takže mám zkušenosti s touto věkovou kategorií.

Myslíte si, že jsou Svitavy dobrým místem pro tuto přehlídku a měla by tu zůstat?

Žaneta: Já jsem ráda, že se tu Dětská scéna znovu usídlila. Největší výhodou Svitav je to, že všechna centra dění jsou blízko u sebe. Mám pocit větší vzdušnosti tohoto prostoru. Možná je to spojeno s tou atmosférou, kterou jsme si nastolily. Myslím, že je tu úžasné zázemí. A musím zmínit organizaci. Na to, že se tu přehlídka koná po dlouhých čtyřiceti letech, tak tady všechno klapne na jedničku. Všichni organizátoři jsou přístupní, neustále k dispozici. To samé redakce. Nikdy se nestalo, že bych kohokoliv postrádala. Jakub Hulák a členové Artamy všechno báječně zorganizovali.

Markéta: Tak skoro všechno bylo řečeno. To, že jsme všichni blízko sebe, setkáváme se, to je přesně to, co se mi líbí. V Trutnově, ještě když jsem tam byla jako recitátor, tak jsem měla pocit, že nikam sama netrefím a byla mi nepříjemná ta neustálá závislost na někom. Tady mají i menší děti možnost přejít si přes ulici nebo podchodem a není problém. Jinak souhlasím se vším, co řekla kolegyně.

Teď bych se vás zeptal na práci se čtvrtou kategorií. Co vás zaujalo, překvapilo?

Žaneta: S prací jsem spokojená a nadšená. Myslím si, že se setkal bezvadný kolektiv. My jsme s Markétou hodně přemýšlely, jak koncipovat dílnu. Co vám patnáctiletým nabídnout, když už jste vlastně dospělí (Ha ha ha...pozn. Honzy Mrázka). Tak jsme to měly hodně otevřené...a navíc, když jsme přišly sem, bylo potřeba všechno úplně překopat, jelikož vy jste mnohem vyspělejší, než jsme čekaly. Takže pro nás začala být mnohem důležitější atmosféra a tu se nám podařilo, jak myslím, vybudovat docela dobře. To se krásně ukázalo teď při rozlučce, kdy všichni stáli a nikdo se neměl k odchodu. Doufám, že si to tady čtvrtá kategorie užila stejně jako my. A pro mě byli v dílně partnery.

Markéta: Již bylo všechno řečeno...Tak já snad jediné. Mně chyběl čas. Dílny byly hrozně krátké, a jakmile se něco rozjelo, už bylo na čas končit a stihlo se toho opravdu málo. Určitě chápu to, jak je program nabitý a že je pořád co dělat, ale pokud se má budovat příjemná, přátelská atmosféra a seminariisté nás mají brát jako partnery, tak je velmi složité stihnout všechno za tři čtvrtě hodiny. Jinak ale naprostá spokojenost. Moc jsem si to užila.

M+ (Vít Malota)

NAHLÉDLI JSME...

... DO SEMINÁŘE A

CHRISTEL HOFFMANNOVÁ MÁ SILNÝ VTAH

Seminář Christel Hoffmannové se jmenuje Dívat se-pozorovat-dívat se. Cesta k divadlu s dětmi. Z tohoto názvu je možné odvozovat, proč se do semináře přihlásili lidé, kteří mají s pedagogickou prací a dramatickou výchovou povětšinou již značné zkušenosti. Z nahlédnutí do semináře mohu potvrdit, že se seminaristé učili dívat se a pozorovat. Kolikrát se mohli i divit, co všechno je možno vymyslet a jak mnoho je možno z jednoho cvičení vytěžit. Jemným, ale v podstatě neustálým upozorňováním na praxi s dětmi se Christel Hoffmannová snažila aktivity, kterými seminaristé procházeli, vztáhnout k metodice práce s dětmi.

Na připomenutí jmen seminaristů použila lektorka jednoduchou hru, která mimo připomenutí jmen posloužila jako nenásilná forma probuzení. Seminaristé v kruhu měli postupně říci své jméno a pantomimicky předvést aktivitu, jejíž pojmenování slovesem začíná na stejné písmeno jako jejich jméno. Tuto aktivitu všichni ostatní seminaristé zopakovali.

Pak seminaristé měli za úkol vytvářet živé obrazy, které vystihují „činnostní“ sloveso. Seminaristé se schovávali či si sedali. Postupně tak seminaristé zakusili zobrazovat slovesa s dvojnásobným významem (např. nacházet), slovesa abstraktní, které je v živém obraze vždy nutno konkretizovat (např. pracovat), emocionální slovesa (např. milovat, nenávidět...) a vztahová slovesa (nosit, táhnout).

V další fázi lektorka navázala na práci z minulého setkání. Je to vlastně první fáze práce se skupinou na tématu. Je to jakýsi sběr materiálu. Úkol zněl jasně: jmenujte všechny činnosti (tedy slovesa), které děláte, než ráno vstanete. Tato fáze je podstatná hlavně u dětí, protože děti mají tendenci vše zkracovat. Kdyby dítě dostalo za úkol vytvořit etudu, jak ráno vstává, tak by prostě otevřelo oči a vstalo by. Tím, že jmenují slovesa, a jmenují je ve skupině, vzniká společný materiál a vlastně zárodek příběhu, který je poskládán z individuálních jedinečných postřehů a nápadů. Každý tak do společného příběhu vkládá část sebe a stává se tak zainteresovaný na dalších aktivitách. Logicky následovala drobná etuda jednotlivců, kteří měli náš společný příběh předvést. A zde se opět ukázala zkušenost lektorky, která po seminaristech vyžadovala, aby se společně dohodli na signálu, kterým by jako diváci dali „hercům“ na vědomí, že jsou připraveni a soustředěni na jejich výkony. Vždy po předvedení takového příběhu následovalo pár otázek, všechny směřovaly k ověření toho, zda diváci dokážou pozorně sledovat, co se na scéně odehrálo. „Děti si chtějí pořád hrát, ale důležité je, aby se naučily vidět a pozorovat.“

Schopnost vidět, pozorovat a dobře pochopit akci hráče si mohli seminaristé ověřit na další aktivitě. Tou byl vstup hráče imaginárními dveřmi do místnosti. Zde byly seminaristé nuceni k rychlému tempu. V dalším kole těchto vstupů do místností měli diváci za úkol navrhnout hráči repliku, kterou by mohl říci. Když zazněla replika, která odpovídala představě hráče, hráč ji vzal do hry a tím celý výstup skončil.

Pak hráči pracovali na tvorbě živých obrazů. Vždy sedm hráčů postupně vstupovalo do živých obrazů s tématem na zastávce tramvaje. Tyto živé obrazy hráči posléze na chvíli oživil. Tím se seminaristé dostali do fáze rozehrávání situací. Další improvizace již byly plné hry se zadanými okolnostmi. Jednalo se o návštěvu koncertu, kde měl dirigent zpoždění. Na scéně postupně přicházelo až pět hráčů a vždy mezi nimi vznikly propletené vztahy a vždy se našla nějaká záminka k jednání. Obdobně fungovala i improvizace s motivací dětského hřiště. Christel Hoffmannová se v souvislosti s touto improvizací rozpovídala na téma dětské hry a jejího přínosu pro principy epického divadla. Zde nabízím pár zajímavých postřehů: divadlo se odehrává v hlavách diváků. Proto je ideální, když herec najde spoluhráče v divákovi. Je pozoruhodné, co se dozvíte od dětských diváků, kteří sledovali hráče, který jenom seděl na židli a „nic nedělal“. Můžete si tak vyslechnout celé příběhy. Nebo jiný postřeh: herec a dítě jsou si podobní v tom, že oba jsou nespokojeni, když nemohou uskutečňovat své představy a hry.

V průběhu pauzy jsem si vyslechnul diskusi seminaristů, kteří si práci v semináři velmi pochvalovali, bavili se o tom, jak je dobré a přínosné, když náš malý český rybníček rozvíří nějaká ta štika z jiných vod. Nezbyvalo mi, než s nimi souhlasit. Když se ale zamyslím nad tím, co vlastně Christel Hoffmannová dělala jinak, musím říct, že rozdíl nespočíval ve zvolených technikách, ale spíš v zaměření těchto technik a v jejich totálním vyždímání. Christel Hoffmannová nerozvíjela herecké dovednosti seminaristů, rozvíjela spíš jejich dovednosti v oblasti pozorování. Seminaristé svou pozornost zaměřovali na dění kolem sebe, na aktuální kontext společné hry a vlastně tak velmi nenápadnou cestou vznikala reflexe životní reality formou zdívalnění vlastních psychických procesů. Tedy jednodušeji řečeno, hráč nic nehrál, nic nekouzlil ve své psychice, prostě jen jednal sám za sebe. Přesto dokázal vyjádřit složité problémy dnešní doby. O tom jsme se ale mohli přesvědčit až v závěru dnešního semináře.

Krásným případem vytěžení principu dětské hry až do poslední kapičky byla první aktivita po přestávce. Hra houpačka jako princip hry s těžištěm začala nevinně. Hráči se prostě jenom houkali. Chvilí byl nahoře jeden a pak druhý. Po chvíli již tento princip určoval vazby a vztahy mezi hráči. Ten, kdo byl nahoře, vydával zvuk a ten dole mlčel. Pak to byla slova ANO a NE, MOŽNÁ a URČITĚ, DOBRĚ a ŠPATNĚ. Rázem se zde objevily konfliktní vztahy a spolu s nimi i dramatické jednání, jenže silně pohybové omezené, neboť hráči mohli střídat jen pozici v dřepu a ve stoje. Tyto pozice se však staly divadelními znaky, dokázaly slovům ANO a NE dodávat různé významy. Myslím, že s tím měli seminaristé potíže, ale instrukce lektorky byly jasné: „Dávejte si pozor na to, aby to nebyl mechanický pohyb, je to pro vás někdy obtíž dřepnout si v jisté situaci a jindy je to snadné. Někdy to prostě nejde...“

To ale pořád ještě nebyl vrchol. Všichni asi

známe hru cukr káva limonáda čaj rum bum. To, co s touto hrou Christel Hoffmannová udělala, je ukázkou skvělého využití principu této hry. Nejdřív byla ze hry odstraněna ona průpovídka cukr káva limonáda... a hráč jen svým otočením určoval, kdy ostatní hráči mají zkamenět. Poté ze hry vypadnul i hráč, který se otáčí a určuje tak, kdy ostatní hráči musí zkamenět. V tu chvíli si už celou hru organizovali jen sami účastníci. Každý sám si posuzoval, zda se zastavil pozdě, či se rozhýbal moc brzo. Pak Christel Hoffmannová přidávala úkoly. Hráči měli svou hru zabarvit určitou náladou. Pak k náladám přibyl ještě interní boj mezi jednotlivými hráči. Pak byly upřesněny dané okolnosti: byly jste dvacet let zavření ve vězení, vycházíte na svobodu, po dlouhé době vidíte slunce, dýcháte čerstvý vzduch. Když hráči dojdou „do cíle“, řeknou jednu větu, která jejich pocit charakterizuje. Dovolím si citovat: „Jsem jako motýl.“ „Doma.“ „Kde jsou mé zdi?“ Další danou okolností byla válka a postup bojové linie, vy jste v průběhu postupu vpřed postupně zraňování a zabíjení. Střílí se po vás. Když skupině zbývalo pár kroků do pomyslného cíle, byla již většina hráčů mrtvá. Do toho Linda (skvělá překladatelka a zároveň aktivní účastník většiny aktivit) četla tento text:

Představ si, kdyby to
Jednoho dne
Jednoho krásného dne
Představ si
Kdyby to jednoho dne
Jednoho krásného dne
Skončilo
Představ si

(George Tabori: Úvahy o fíkovém listu)

Všichni jsme oněměli úžasem a úlekem. Jak málo stačí, aby „nevinná hra“ dostala takový náboj. Text zde promluvil v celé své síle, doplnil pohybovou akci a dal jí význam celospolečenského dosahu. A přitom hráči nemuseli nikterak složitě bádát a lovit ve svých nitrech...

Nelze než potvrdit, že Christel Hoffmann má skvělý tah, nejen tah na branku, ale i schopnost vtáhnout hráče do hry a nepustit je, dokud neoněmí a přesto promlouvají.

Vojta Maděryč

NA SLOVÍČKO S...

CHRISTEL HOFFMANNOVOU

Jak se Vám líbí město Svitavy? Nebo, jak se ve Svitavách cítíte?

Čekáte kompliment.

Ne, my čekáme pravdu.

Znám jen cestu z hotelu do auly... na náměstí je krásné podloubí, jen jsme se s Lindou divily, že tam je tak málo obydlených domů. Škoda.

Zaslechli jsme, že jste se Dětské scény účastnila již v minulosti.

V osmdesátých letech jsem byla v Kaplici, a to vícekrát. V roce 1984 jsme se jako učitelé dramatu setkali v bývalé NDR s některými učiteli dramatické výchovy, kteří dodnes v Čechách působí. Byla tam Eva Machková, Ljuba Fuchsová, Silva Macková a další lidé z brněnského Pirka. Diskutovali jsme o metodách dramatické výchovy. Poté následovala mezinárodní dílna v Kaplici, kterou vedla Jindra Delongová. O tom jsem pak napsala

článek, který se jmenoval „Byla jsem na návštěvě ve snu“. Zde jsem se toho hodně naučila. Dětské divadlo u vás bylo podstatně lepší než v Německu.

Jakou roli připisujete textu při práci s dětmi?

Nepracuji s literární předlohou. Dramatický text vychází z tématu a vzniká v průběhu práce. Mým záměrem není nastudovat představení podle předlohy.

Jakou úlohu připisujete inscenaci v rámci práce s dětmi?

Není to cíl, ale je to součást procesu práce s dětmi. Je to odrazový můstek do další práce. Pak se vracíme zpět do procesu a skupina pokračuje ve stejném složení dál.

Jaké jsou podle Vás podstatné rysy epického přístupu k herecké práci na postavě v souvislosti s dětským dramatickým projevem?

To je obsáhlé téma, o kterém bychom mohli mluvit hodiny a hodiny. Rozhodující je, že v dětském divadle neexistuje čtvrtá stěna, protože děti hrají pro diváky a je tedy zbytečné vytvářet nějaký psychofyzický stav, ve kterém by se děti uzavíraly do sebe. Děti roli více jakoby cítují či komentují, než aby se do ní vcífovaly. V epickém divadle je postava totéž jako v literatuře přímá řeč. Ta se může projevit jak v gestu tak ve slovním jednání.

V principu jsem nikdy nevytvářela žádné obsazování rolí, děti si až v určitém momentu samy rozhodly, kdo koho bude hrát. Mám takový slogan, který se dětem v souborech líbí - Všichni mohou dělat všechno a to tak dobře, jak to kdo zvládne. To co učím a dělám s dětmi, platí to pro dětské divadlo obecně. Stejně principy jsem viděla ve všech třech včerejších představeních (Šel jsem jednou z Kordoby, Když havranům mrznou nohy..., Maugli).

Děkuji Vám za příjemný a přínosný rozhovor a těším se, že se spolu budeme ještě pár dní setkávat. Přeji Vám, ať i následující představení naplní Vaše představy o dětském divadle.

S pomocí Karla Tomase a Lindy Petákové zaznamenal Vojta Maděryč

TEXTOVÁ PŘEDLOHA K INSCENACI: ROMANCE ČUMILŮ

O Henry: Romance čumilů

přeložil Arnošt Schulz, SNKLU, Praha 1961

ROMANCE ČUMILŮ

Přes tvrzení těch, kdož s oblibou užívají metafor, může člověk, doufat, že ujde dechu smrtonosného stromu upasového; člověku se může podařit, když mu štěstí nadmíru přeje, udělat baziliškoví pěstí monokl na oku; člověk může dokonce uniknout i pozornosti Kerbera a Arguse, ale nikdo, živý či mrtvý, nemůže ujít pohledu čumila.

New York je město vyvalených očí. Je tam ovšem mnoho takových, kteří jdou po svém a vydělávají peníze, neohlížeje se ani napravo, ani nalevo. Je tam však i zvláštní kmen, jehož příslušníci jsou podivuhodně uzpůsobeni - jako Marfané ze samých očí a hybných prostředků.

Tito ctitelé zvědavosti se v okamžiku slétají jako mouchy do vlnícího se a bezdechého kruhu kolem místa neobvyklé události. Když dělník zvedne příklop kanálu, když tramvaj přejede občana ze Severního Zapadáka, když chlapec cestou domů od kupce upustí vejce, když se náhodou propadnou do podzemní dráhy jeden nebo dva domy, když dámě vypadne dírou v podšívce pětník, když policie vynáší z čítrny Ibsenovy společnosti seznamy dostihových sázek, když senátor Depew a pan Chuck Connor si vyjdou na čerstvý vzduch, uvidíte, jak se kmen čumilů bláznivě a živelně žene k místu činu.

Na důležitosti události nezáleží. Civějí se stejným zájmem na baletku jako na člověka, který maluje reklamu na játrové pilulky. Vytvoří stejně hustý kordon kolem muže s dřevěnou nohou jako kolem rozbitého automobilu. Mají v sobě furor čumendi. Jsou to optičtí hltoni, hodují a tyjí z nehod svých bližních. Zevlují, pasou se očima, civějí, pošilhávají a čumí svými rybími zraky jako okoun s vyboulenýma očima na háček s návnadou pohromy.

Může se zdát, že tito zrakoví upíři budou příliš chladní pro žhavé šípy Amorovy, ale ostatně ani prvoci proti nim nejsou imunní. Ano, překrásná romance sestoupila na dva z toho kmene a láska vešla do jejich srdcí, když se těsnili nad tělem muže přejetého pivovarským vozem.

William Pry byl na místě první. Na taková shromáždění byl odborníkem. S výrazem hlubokého štěstí v obličeji stál nad obětí nehody a naslouchal jejímu nářku, jako by to byla nejsladší hudba. Když se shluk diváků stmelil do husté namačkaného kruhu, zpozoroval William prudké hnutí v davu přímo proti sobě. Muži byli odhazováni stranou jako kuželky při náporu jakéhosi pohyblivého se tělesa, které je kosilo jako náraz tornáda. Za pomoci loktů, deštníku, jehlice z klobouku, jazyka i nehtů razila si Violeta Seymourová cestu davem přihlížejících do první řady. Siláci, kteří dokonce dokázali získat místo v rychlíku do Harlemu, odjíždějícího v 5,30, se zapotáceli zpět jako děti, když skočila do středu. Dvě mohutné přihlížející dámy, které viděly svatbu vévody z Roxburghu a často zastavily provoz na Třicáté třetí ulici, byly vrženy do druhé řady s roztrženými blůzami, když s nimi Violeta skončila. William

Pry se do ní zamiloval na první pohled.

Ambulance odvezla bezvědomého agenta Amorova. William a Violeta zůstali ještě na místě, když se dav rozešel. Byli to praví čumilové. Lidé, kteří opouštějí místo neštěstí hned po odjezdu ambulance, nemají v sobě to pravé. Delikátní, jemnou příchuť události lze řádně vychutnat až po jejím strávení - okukováním místa, upřeným pozorováním protějších domů, oddáváním se snění vzrušujícímu mnohem víc než extáze kuřáka opia. William Pry a Violeta Seymourová byli labužníky v oboru neštěstí. Věděli, jak z každé nehody získat plné uspokojení.

Právě se podívali na sebe. Violeta měla na krku hnědé mateřské znaménko zvicí stříbrného půldolaru. William na ně upřel zrak. William Pry měl nezřízené krivé nohy. Violeta dovolila svému zraku, aby se na nich vytrvale popásal. Tak stáli tvář v tvář několik okamžiků, pohlížeje jeden na druhého. Etiketa jim nedovolila, aby na sebe promluvili; ale na fyzické vady bližních a na stromy v parcích je v Městě čumilů dovoleno civět bez ostychu.

Konečně se s povzdechem rozešli. Avšak kočím toho pivovarského vozu byl Amor a kolo, které zlomilo nohu, spojilo dvě dychtivá srdce.

K příštímu setkání hrdiny a hrdinky došlo před dřevěnou ohradou nedaleko Broadwaye. Byl to den plný zklamání. Na ulicích se neodehrály žádné rvačky, děti se držely v patřičné vzdálenosti od kol tramvají, mrzáků a tlustých lidí v nedbalkách bylo poskrovnu; nikdo zřejmě necítil potřebu sklouznout po banánových slupkách nebo zhroutit se při srdečním záchvatu. Ba, neobjevil se ani ten šprýmař z Kokomo ve státě Indiana, který o sobě tvrdí, že je bratrancem bývalého starosty Iowa a rozhazuje drobné z okna drožky. Nebylo nač zírat a Williama Prye ovládl pocit nudy.

Vtom však spatřil, jak se srocuje a strká mohutný dav před ohradou, na níž se vylepují plakáty. Okamžitě vyskočil v tom směru, porazil jakousi stařenu a dítě nesoucí láhev mléka a jako démon si probíjel cestu tlačenicí diváků. Ve vnitřním kruhu stála již Violeta Seymourová bez jednoho rukávu a dvou zlatých plomb, se zraněním od kostice ze šněrovačky a s vymknutým zápěstím, ale blažená. Dívala se na to, co tu bylo k vidění. Nějaký muž maloval na ohradě nápis: Jezte Brikletky - zaokrouhlí váš obličej.

Když Violeta spatřila Williama Prye, zapýřila se. William vrazil loket do žeber dám v černém hedvábném raglánu, kopl nějakého chlapce do holenní kosti, uhodil jakéhosi starce do levého ucha a podařilo se mu vtlačit se blíž k Violetě. Stáli tam hodinu a dívali se na muže, jak maluje písмена. Pak se již Williamova láska nedala déle potlačit. Dotkl se Violetiny paže.

„Pojďte se mnou,“ řekl, „vím o čističi bot, který nemá v krku ohryzek.“

Plaše k němu vzhlédla, avšak z obličeje jí neklamně zářila láska.

„A vy jste si ho schoval pro mě?“ zeptala se, chvějíc se prvním nesmělým vzrušením ženy, která je milována.

Společně odkvapili ke stánku čističe bot. Strávili tam hodinu civěním na znetvořeného chlapce.

Vedle nich spadl z pátého patra na chodník čistič oken. Když přijížděla zvonící ambulance, stiskl William radostně Violetě ruku. „Nejméně čtyři zebra a několikanásobná fraktura,“ zašeptal vzrušeně. „Nelítujete toho, že jste mne poznala, vidíte, má nejdraší?“

„Já?“ odpověděla Violeta, oplácějíc mu stisk. „Ovšemže ne. Mohla bych s vámi stát a dívat se celý den.“

K vyvrcholení romance došlo za několik dní. Čtenář se snad pamatuje na mocné vzrušení, které zachvátilo město, když černošce Elize Janeové měla být doručena obsílka k soudu. Kmen čumilů se utábořil před domem. Na ulici, přímo proti bytu Elizy Janeové, položil William vlastníma rukama prkno na dva sudy od piva. A tam seděli s Violetou po tři dny a tři noci. Pak napadlo detektivu, že by mohl otevřít dveře a obsílku doručit. A tak také učinil.

Dvě duše se zájmy tak shodnými nemohly zůstat dlouho jedna bez druhé. Když je policista toho večera odháněl obuškem, zaslíbili se jeden druhému. Semena lásky byla dobře zasetá a vzrostla, zdravá a silná, v čarokrásný květ... řekněme čuměnky.

Svatba Williama Prye a Violety Seymourové byla stanovena na 10. června. Velký chrám uprostřed města byl přeplněn květinami. Početný kmen čumilů na celém světě je zvlášť citlivý na svatby. Jsou to však pesimisté kostelních lavic. Dělají si šašky ze ženicha a posmívají se nevěstě. Přicházejí se na vaši svatbu vysmát, a kdybyste unikl z Amorova zajetí na bledém komoní smrti, přijdou vám na pohřeb, usednou v kostele do téže lavice a budou plakat nad vaším štěstím.

Kostel byl osvětlen. Kokosový koberec byl natažen přes asfalt až ke kraji chodníku. Družičky si vzájemně špatně upravovaly mašle a mluvily o nevěstiniých pihách. Drožkáři měli na bičích uvázaný bílé stuhý a mezi doušky naříkali, že to moc dlouho trvá. Kněz dumal nad tím, kolik asi za obřad dostane, a pokoušel se odhadnout, zda to bude stačit, aby si koupil pro sebe nový soukenný oblek a pro ženu fotografii Laury Jany Libbeyové. Ba, Amor se vznášel ve vzduchu.

A před kostelem - ach, bratři - se vlnil a vzdouval dav prostých členů kmene čumilů. Byl rozdělen kokosovým kobercem a policisty s obuškou na dvě tělesa. Tlačili se jako dobytek, prali se, mačkali, naráželi na sebe, padali, šlapali po sobě, aby viděli, jak děvče v bílém závoji získává licenci k tomu, aby mohlo prohledávat muži kapsy.

Avšak hodina svatby přišla a odešla a ženich s nevěstou nepřišli. A netrpělivost ustoupila znepokojení a znepokojení se změnilo v pátrání, ale ženich s nevěstou nikde. A pak zasáhli dva obrovití policisté a vytáhli z rozzuřeného davu diváků cosi zhrouceného a poslapaného se snubním prstenem v kapse u vesty a hysterickou ženu, která se probíjela ke kraji koberce, potrháná, potlučená a ukřižovaná.

William Pry a Violeta Seymourová, oběti zvyku, se připojili k vířícímu davu diváků, nemožnou přemoci nepřekonatelnou touhu podívat se na sebe, jak vstupují jako ženich a nevěsta do růžemi vyzdobeného kostela.

NA SLOVÍČKO S...

HOP HOP!

Jaký z toho hraní máte dneska pocit?

Jsmo vyčerpaní. Nemáme z toho špatnej pocit, ale jsmo vyčerpaní.

Právě ráno jsmo se ani nestíhali na to pořádně připravit. Na přípravu potřebujeme tak ideálně hodinu. Ještě jsmo dělali světla. U tohoto představení trvá strašně dlouho líčení, česání a pak i rozmlouvání a pohyb. Museli jsmo připravit i scénu. Víme, co je potřeba.

Vy hrajete docela hodně – máte hodně repríz. Jaké to je, tolikrát hrát jedno představení?

Leni měla premiéru na začátku dubna a od té doby jsmo to hráli šestkrát.

Myslím, že hraním to představení roste a nabývá na hodnotě, je to lepší a lepší.

Neustále to představení v průběhu hraní měníme, nehrozí, že by se nějak přehrálo.

Vidět to představení na premiéře a na derniéře je značný rozdíl.

Jak se vám líbí ve Svitavách?

Líbí se nám to náměstí. Říkali jsmo si, že oproti Trutnovu je to všechno blízko.

I prostor, ve kterém se hraje, je lepší. V Trutnově bylo blbý, že to jeviště bylo vysoko a lidi seděli v jedné rovině, takže když jsmo třeba leželi na zemi, tak něco neviděli. Tady je to určitě lépe vybavený.

I když taky je to celkem malý – je to málo hluboký. Potřebovali bychom taky víc místa v zákulisí – vřadu to bylo vražedný.

Jak dlouho spolu jste v souboru? Jaký jste soubor?

Jsmo spolu devět let. Když to porovnáváme s ostatními účastníky nebo s jiným souborem v Ostrově, tak jsmo takový přátelštější, trávíme spolu dost času.

Jsmo hodně zcuklí, sblížení téma dlouhýma zkouškama.

Navíc skoro všichni chodíme na stejnou školu, takže se potkáváme i ve škole.

Někdy si někdy i sami vyrazíme společně, třeba o víkendu.

A co vás ještě zajímá mimo dramaťák, mimo divadlo?

Dramaťák docela pohltí volný čas, i když máme i takový vedlejší věci.

Třeba já mám sport. Atletiku. Tu nemám úplně jako vedlejší, taky jezdím na závody, ale když si musím vybrat, tak má vždycky přednost dramaťák.

Dramaťák je taková hlavní náplň našeho volného času, ale všichni stíháme i něco jiného.

A máte nějakou představu o tom, co budete v životě dělat? Chce se někdo z vás věnovat divadlu?

Baví mě psychologie.

Chtěl bych být architektem.

Já nevím, je to brzo rozhodovat.

Nechtěla bych se asi plně věnovat dramaťáku, ale chci, aby to zůstalo alespoň okrajově.

Vaše představení mají určitý osobitý styl. Jak byste ho popsali?

Tak určitě máme ty představení hodně obrazový, řídíme se tím, abychom nestáli na jevišti a jenom nemluvíli, jezdíme hodně hrát i do zahraničí a snažíme se, aby cizinci i když hrajeme v češtině, aby rozuměli tomu představení.

Řeč pro nás není to hlavní.

Ale zase to není pravidlo u všech představení, že by ty obrazy byly všude základem.

Hudba je taky hodně důležitá.

Hudba to hodně táhne a doplňuje, vytváří atmosféru.

Bez hudby by to bylo suchý.

Hudba je takový povel, kdy bych měl vyjít, řídí nás to.

Taky nám to dopomáhá k pocitu.

Jaké máte rádi divadlo? Co vás baví?

Když je dobře udělaný, tak to může být jakýkoliv divadlo.

Dobře udělaný divadlo je, když je divák v napětí. Musí tam být akce. Není to pořád v jedné linii.

Ty děti to včera hrály dobře (Šel jsem jednou z Cordoby – pozn. red.)

Líbili se mi Izraelci, kteří byli na Soukání. Hráli napůl v hebrejštině, na půl v angličtině a přesto jsmo tomu rozuměli, smáli jsmo se.

Byly tam zajímavé efekty. Tam člověk třeba vůbec neměl chuť podívat se na hodinky.

Dobře udělaný představení je takový, u kterého se nedíváš na hodinky.

A jaký to je pro vás pocit, stát na jevišti?

To je těžký popsat, je to úžasné.

Kdo to nezažije, tak to nepochopí.

Když stojím na jevišti, vžívám se do té role, přemýšlím, jak by ta postava reagovala na určitou situaci. Někdy mluvím a přemýšlím úplně o něčem jiném a pak si to uvědomím a přemýšlím, jestli to jde na mě poznat.

Jak moc jsou ty postavy, co hrajete, jsou podobné vám? Jak moc je ti Leni podobná?

Vůbec. Na začátku jsmo zkoušeli improvizovat. Zkoušeli jsmo scénu, kdy mi Raul rozšlapává oplatky a já jsem se chtěla na něj rozeběhnout a začít ho mlátit a to by ale ta Leni neudělala.

A jak se vám hraje dospělé role?

Tady to není zas takovej problém, protože tam není žádná překážka, nevnímám v tom

rozdíl.

Pro mě je to prostě těžký, musíme hledat ještě ten nadhled, protože jsmo to ještě nezažili. Mě je ta moje postava nesympatická, ale v podstatě ji chápu, protože ona byla téma okolnostma zfanatizovaná.

Co se vám na Dětské scéně líbí a co se vám nelíbí?

Líbí se mi, jako na každém setkání divadel, že poznáváme nové lidi.

Nový divadla.

Nebaví mě chodit brzo spát.

To stejně nechodíme.

Poslední otázka: co si představíte, když se řekne zcizovák?

Irča nám to říkala...

Jestli vám neodpovíme nějak inteligentně, tak Irča nás zabije, protože nám to říkala...

No říkala nám to...

Tereza Vyvíjalová

NA SLOVÍČKO S...

ELÁHOP!

Začínám vždycky takovou otázkou: Jak se vám tu dneska hrálo?

Úžasně.

V kostýmech bylo strašně vedro.

Akorát mě trošku vadilo, že když už jsme to pak hráli potřetí, tak už jsme byli unavení. A to třetí představení bylo asi jenom 15 minut po tom druhém.

Taky to vždycky záleželo na tom publiku, protože když se smějou, tak je to takový zábavnější.

Poprvý to byla jenom taková ta zkouška. Podruhé - to tam bylo to dobré publikum, to se smáli. Potřetí - tam už byli taková vlnější.

Ono se to tím hraním samozřejmě zlepšilo, ale nás už to pak moc ne bavilo.

Nakonec už aji ta pusa tak drmolí...

Co vás na tom představení baví?

Když se lidi těm zábavnějším věcem smějou. To je fakt příjemný.

Když dohrajem, tak je to taková radost, že jsme tam něco brutálně nezkažili.

Je to takový vtipný jidiš Kocourkov.

Bavilo nás to, ale už jsme to hráli dneska naposledy a těšíme se na něco nového.

Jak jste k tomu příběhu o Chelmských přišli?

Ten příběh vybrala Eva Hodinová, ukázala nám to, ona jako vybírá dobrý věci. Minulý rok jsme třeba hráli Cvrčky - to byl trošku takový úlet.

My hrajem takový spíš ty debilnější postavy nebo svět hmyzu.

Každý z nás má tu roli v podstatě úplně stejnou, holky jsou tam trošku inteligentnější, nejsou úplně chytrý, ale trochu jim to dochází, že ty chlapy budou asi úplně vpatlaný.

Jaké jsou postavy v tom příběhu?

Chelmité jsou takoví, že zabírají více místa, než vlastně jsou. Myslí si, že jsou chytrý a přitom lidem ukazují, že jsou nejdebilnější. Chlapi si myslí, že jsou nejchytřejší a že jim ženy ani nikdo jiný nebude nic říkat a ženy si jich nevěší, jen dělají uražený ksichty a domácí práce.

Podle mě se chlapi a ženské přetahují o moc, je to rivalita.

Má to podle vás nějakou podobnost s realitou, kterou teď žijeme? Se současností?

Asi jo, protože i v tomhle světě jsou lidi, který podležej, myslí si, že jsou nejlepší a furt se cpou někam, kde nemaj co dělat.

Je to jako hádání politiků.

Zajímalo by mě, kdo je podle vás v dnešní době hlupák a kdo je podle vás v dnešní době mudrc?

My jsme chytrý a ty ostatní jsou hloupý.

Hlupáci se chovají jako Chelmité.

Asi že hlupák prosazuje hloupý názory, nenechá si poradit. Myslí si, že je ve vyšší řadě. Čpe se, kam nemá.

Těžko říct, kdo je moudrý a kdo ne. Někdy třeba člověk může být chytrý, že napíše písemku na jedničku a pak mu říkáte: Bacha, bacha, sloup - a on do něj narazí.

To se mi jednou stalo.

Jaký jste soubor? Jak dlouho spolu fungujete?

V téhle sestavě fungujeme jeden rok.

Docela nám vyhovuje, že máme ty kluky. (V souboru je víc kluků než holek - pozn. red.) Myslím, že nám to i přidává body. Máme v tom výhodu.

Jsmo docela sehraný - když někomu něco nejde, tak mu to ostatní řeknou, že? Snažíme se navzájem si pomáhat, myslím, že jsme dobrý kolektiv. Nepovraždili jsme se ve speciální škole.

Jednou větou: Hophophophophopityhop!

Proč máte rádi divadlo?

Člověk se ukáže, může zaujmout diváky, ti mu pak tleskají.

Když jsem na tom jevišti a lidi se smějou, tak se můžu odvázat.

Je to příjemný, když je ten potlesk po tý dřině.

Ale koukáme se rádi na divadlo i jako diváci. Sem tam se nám něco fakt líbí.

Porovnáváme.

Mně se tady na Dětské scéně hodně líbila ta Karkulka.

Taky měli hodně hezky propracovaný tu

Leni - to bylo hodně hezký, jak se jí to zdálo a měli tam ty masky. Když jsme to viděli poprvý a podruhé, tak to bylo skoro stejný. Dokázali to tak udržet.

Jaký to je pocit stát na jevišti a hrát?

Ze začátku máš trému, ale potom, když už jseš tam, tak už si věříš a jseš v pohodě.

Když to pak dohrajem a vejdem na to jeviště a lidi tleskají, tak už ta tréma odpadne, řekneme si: To jsme zahráli dobře.

Máte nějakou vysněnou roli? Nebo třeba něco, o čem byste chtěli hrát?

Já bych chtěla přebírat Oscara.

Já jsem hrál minulý rok v televizi v český pohádce a bylo to moc hezký. Viděl jsem tam ty slavný herce, točili jsme to v jeskyni.

V dramatu to povětšinou necháme na paní učitelce.

Jak se vám líbí ve Svitavách na přehlídce?

Má to uvolněnou atmosféru.

Líbí se mi, že jsou tu různé žánry. Leni byla taková hororová, Karkulka byla srandovní...

Pomocná škola je velmi strašidelná, zvláště cesta do koupelny.

Blbý bylo, že jsme se sprchovali v tý pracovní na rehabilitaci a taky, že je daleko do jídelny.

Otázka nakonec: Co by mohlo na divadle znamenat slovo zcizovák?

A kurňa! Jako že se potkáme s něčím cizím?

Ukradení nějaký role možná?

Vystoupení ze souboru?

Tereza Vývjalová

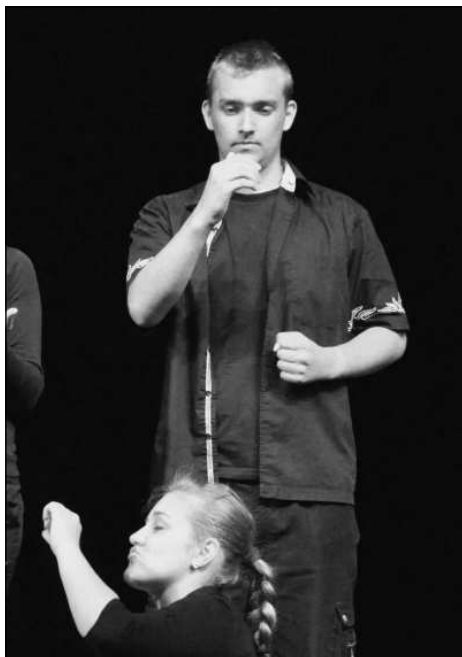
NA SLOVÍČKO S...

VČERA JSME SI VŠIMLI

BABINCEM A JANEM

Divadelní soubor Babinec a Jan je šest veselých múz a jeden statný mladík. Sedíme spolu ve foyeru Střední zdravotnické školy, po nedělní večeři, ke které byl ve školní jídelně nedělní řízek s nedělním bramborem. Mají za sebou dneska tři představení Tří sester a jednoho prstenu. Jsou už značně unavení, ale stále veselí a blázniví, jak o sobě sami tvrdí. Takhle divadelní přehlídky berou: jako setkání jím podobných bláznů. Jdou třeba po ulici a začnou si najednou zpívat prý. (V zápětí jsem

jejich pouliční zpěv slyšela, když jsme po rozhovoru vyrazili směrem k náměstí na Ebenový koncert. Hey Jude zpívaly a šlo jim to hezky, zvlášť v podchodu, kde se to rozléhalo a holky do toho záměrně pořádně „šlápaly“. Jsou jako rodina – Honza bere holky jako ségry. „Zrovna včera mi to řekl,“ říká jedna z nich, která sedí Honzovi pro nedostatek židlí na klíně. Nějaká rivalita mezi ženským a mužským světem u nich v souboru neexistuje. O té jen hrají ve svém představení. Tři sestry a jeden prsten jsou pro ně především o Werichově osobitěm humoru. Jde o jejich první zkušenosti s loutkami – hodně se na ní divadelně posunuli. Slečna v kloboučku, která mi sedí naproti, loutky celý rok vyráběla a pipala se s nimi ve výtvarném oboru ZUŠ – byla to její absolventská práce. Tělíčko mají z lepenky a hlavy z keramiky. Postavy, které loutkami ztvárňují, jsou sice lehké mysli, ale zato mají těžké hlavy a to doslova. Keramika je materiál těžký a křehký a hercům za tu dobu, co inscenaci hrají, narostly svaly, loutkám zase občas upadl kus obličeje. V kufru na zájezdní představení soubor vozí s sebou náhradní díly. Tu totiž upadne obočí, tu noha, tu ruka... Alespoň je to legrace, diváci se na to v některých okamžicích snaží taktně upozornit a to herce baví ještě víc.

Na Dětské scéně jsme tento kolektiv již mohli potkat, i když v neúplné podobě, před dvěma lety, ještě v Trutnově. Když srovnávají Trutnov se Svitavami, vyjdou z toho Svitavy lépe – je to trochu plošší město, než kopcovitý Trutnov, všude je tu blízko a je tu nádherné náměstí.

Jinak jde o mladé, velmi talentované a aktivní lidi, mimo dramataku je zajímá krasobruslení, tanec, výtvarno, zpěv a další a další věci. Jsou to prostě múzičtí aktivisté – to je v dnešní době docela výjimečná věc, i když po rozhovorech, které jsem vedla s ostatními soubory, nabývám přesvědčení, že ve Svitavách je v těchto dnech zvýšená koncentrace tohoto typu. Divadlo je baví, ale jako profese by si ho vybrali jenom někteří a to by měli zájem o muzikálové herectví a scénografii. Ostatní by si divadlo chtěli ponechat a dělat ho po večerech. A, nebo do něj chodit – taky po večerech – klidně do profesionálního na profesionální představení. Však v Uherském Hradišti mají pěknou scénu – Slovácké divadlo, to mají rádi moc. Cikáni jsou do nebe – jejich favoritní inscenace. Na Dětské scéně se jim líbila Leni. Z té byli úplně hotoví, připadalo jim to skoro jako profesionální divadlo. Když se pak o představení bavili s Hop-hopáky, zjistili, kolik je za tím práce a drilu, uvědomili si, že neví, jestli by byli schopni pro divadlo tolik obětovat, divadlo dělají s lehkostí a především pro radost. Pro to, aby diváky pobavili. No, uvidíme, jak zábavný bude jejich příští kus – Erbenův Vodník. Půjde o žánr jiný než ve Třech sestrách a jednom prstenu a možná bude zábavně strašidelný?

Tereza Vytýjalová

Kudy z nudy

Komu se po nás stýská

Fotografů

NA SLOVÍČKO S...

BLECHAMI

Jak se vám tady dneska hrálo?

My hrajeme stejné představení, ale ve dvou skupinách, já jsem ještě nehrála, ale myslím, že se mi bude hrát dobře.

Hrálo se mi supr, publikum bylo skvělé – hrozně se smáli. Na to nejsme zvyklí.

My to hrajeme většinou pro děti a ne pro dospělé – dospělý se směje něčemu jinému.

Dospěláci se smějou blbostem, úplně všemu.

Mně spíš přijde, že dospěláci se někdy smějou něčemu, čemu my nerozumíme, proč se tomu smějou. Děti se smějou tomu, čemu se smějeme i my.

Děti se třeba smějou, když vlk odchází a řekne nazdar, nebo třeba tomu, že babička bydlí za ledovcem.

Někdy nás nebylo chvíli slyšet, když se lidi smáli.

Smích byl příjemný, občas i znervózňující, ale pohladilo to na duši.

A kde jste zvyklí hrát?

Hrajeme u nás v Jaroměři v divadle a někdy jezdíme na různé akce, na dětské dny, hrajeme i venku. I v zimě třeba – na trháčích. To je kosa.

Kdy jste přijeli do Svitav?

Dneska ráno, z Jaroměře jsme vyjžděli o půl sedmé.

Cesta byla ospalá.

Málem jsme přejeli srnku.

Když teta zastavila a vystoupili z auta, tak k nim přišel pes, a furt za nima chodil, málem ho měli v autě.

Jak se vám tady líbí ve Svitavách?

Líbí se nám kašna.

Mně holky...

Dobrý je i prostor, ve kterém hrajeme. Je docela prostorný a je tam dobrá akustika. Jsme zvyklí hrát v takový malý učebně.

Jak vznikl váš soubor?

No, vedoucí se znají s našima rodičema – tedy jako moje mamka je vedoucí, mluvím za ostatní...

Ne, moje mamka je vedoucí.

Moje taky.

Moje mamka chodila k Janě, když byla malá, takže tak jsme se dali dohromady.

Zkoušíme v divadle v suterénu.

Jsme spolu čtyři roky, možná pět. Název vymyslela Majda, která tu není, ale už si nepamatuju jak.

Já jsem se do souboru dostala přes kámošku.

To je zajímavé, že máte v souboru různé věkové skupiny, jaké to je?

To je výhoda docela. Každý umí něco jiného a můžeme hrát různé role.

Každý se na něco jiného hodí, každý má jiný tón hlasu.

Třeba když vymyslíme tak podle těch věků máme každý jiný nápady.

Jak vznikají vaše představení?

Vedoucí nám dají náměty, začátek pohádky třeba.

Někdy ten nápad vymyslíme i my, třeba když jsme hráli Byl jednou jeden ostrov, tak to vymyslely děti.

Teď děláme nový představení Soňa.

Je to o holce, co sestrojila svojí raketu a vyletěla do vesmíru.

Červenou karkulku hráli dospělí už dřív, pak se to upravilo, aby se to hodilo k nám.

Když jsme to zkoušeli, tak jsme ještě dneska doplňovali nějaký text.

Máte nějakou historku nebo zážitek z historie vašeho souboru?

No, jak jsme vymysleli ty šneky. Ti vznikli v hospodě.

To byla naše první pohádka.

To jsme do pohárů dostali takový figurky, pak jsme si s nima hráli a tak to vzniklo.

Nakonec jsme to ale nehráli s těma figurkami, ale s ponožkami.

Loutky si nevyrábíme. Vyrábějí je dospělí.

Loutkové divadlo jde hrát skoro se vším – s plyšákama, s listami, s kamínkami, s peřinkama.

Kdo umí loutkový divadlo tak dokáže i z kamene udělat nějakou maminku, že jsou lidi schopný tomu uvěřit. Každý předmět se dá

oživit.

O čem to je a co vás na tom představení baví?

Baví nás, že potěšíme ty děti, že se smějou.

Je to o tom, že se nemáme bavit s cizími lidmi nebo zvířaty.

Mě baví se vžít do té loutky, dát jí tu duši a pak pobavit ty děti, ty jejich úsměvy jsou kouzelný.

Jaké to je hrát jenom s loutkami? Chtěli byste si někdy vyzkoušet hrát i bez loutek?

My právě vytváříme ty pohádky tak, že hrajeme bez loutek a pak se udělají ty loutky podle toho, jak to vymyslíme.

Kdybychom to hráli jenom tak jako herci, tak by to tolik nevyuniklo.

Řekla bych, že nás ty loutky bavěj víc. S loutkami se dá přicházet na nový a nový věci, který lidi neumí.

Člověk co neumí hrát s loutkami, tak by měl určitě velkou trému a nevěděl by, co ta loutka umí.

Co vás baví na hraní divadla?

Můžeme si na tom vyhrát, vyblbnout.

Je to takové odpočinkové.

Vidět kamarády.

Může se člověk kouknout, jaký má talenty.

Může se něco naučit.

Otázka na konec, co si myslíte, že je zcizovák?

Že někdo něco zcizí a pak ukradne, něco z toho představení a pak to použije, bych řekl.

Zcizovák, jako že má někdo námět z nějaký knížky, okopíruje ho, ukradne.

Okopíruje něco jako Vietnamci, ti všechno kopírujou.

Tereza Vyvijalová

PŘEČETLI JSME ZA VÁS...

BERTOLT BRECHT (1898-1956)

Brecht působil jako dramaturg v divadle u Erwina Piscatora (1893-1966). Piscator vytvářel v Německu politické agitační divadlo, kde představení probíhalo jako mítink. Herci-dělníci se nevcífovali do postav, byli si vědomi, že hrají ve výchovné či propagandistické akci. Herec-dělník byl během zkoušek seznamován s politickými souvislostmi a aktuálností hry byla umožněna improvizací herce. Piscator počítal s kolektivním prožíváním v hledišti a vedl diváky ke spoluprozívání a spolucitění. To byly také hlavní důvody, proč se Brecht s Piscatorem rozešli. Brecht odmítl divadlo jako mítink s identitou jeviště a hlediště, herce a diváka. Od diváka očekával fantazii a chuť učit se a přemýšlet. Nicméně Brecht si od

Piscatora převzal mnoho výrazových prostředků vedoucích kvádiktice inscenace, které dále využíval a rozvíjel ve svém divadle, jako např. montáže textů, proslovy, songy, filmové projekce, tabule s vysvětlením textu či práce s dokumentem.

Brecht klade důraz na popis společnosti a jejího stavu, ne na vzpouru jedince. Tématy se tak staly společenské jevy (inflace, rodina, náboženství, válka apod.) Divák se má učit myslet, aby si mohl zrevidovat světový názor. Je na divákovi, aby soudil, aby volil, domýšlel a vyvaroval se chyb, kterých se dopouští postavy na jevišti. Hrdinou se stává člověk, který se neodlišuje od ostatních až do chvíle, kdy vykoná významný čin v osobně vyhocené situaci. Tím Brecht poukazuje na fakt, že každý člověk má moc postavit se na odpor a bojovat za změnu.

Divadelní akce má dva plány: v prvním, dramatickém plánu, herci předvádějí osudy postav a v druhém plánu herci provádějí komentáře postav, rozkrývají další aspekty, které nejsou na první pohled zřejmé. Diváka ani herce neokouzluje tajemný přerod herce v postavu, zajímavá

ho aktuální problém a postoj člověka, který má možnost ovlivnit svět právě tím, že odhaluje vyčpělé, nefunkční a nepravdivé společenské konvence. Herec tak nabízí svou akci jako podnět k pozorování a zamyšlení. Když se nepoučila postava, je na divákovi, aby se poučil alespoň on. To vyžadovalo od herce i od diváka chuť k dialektickému myšlení. Od herce to vyžadovalo, aby byl divákovi schopen nabídnout právě více úhlů pohledu, více aspektů jednání postavy. Hercův postoj údivu umožňuje zpochybnit samozřejmé jevy a výklady těchto jevů. Herec měl zcizením své akce odhalit právě onu nesamozřejmost běžně uznávaných konvencí, odhalit tak falešnost příčin a následků, a připravit tím možnost pro proměnu paradigmatu.

Brechtovský herec je součástí souboru s vyhraněným politickým cílem. Jeho cílem je pomocí divadla přeměnit svět a vychovávat diváka. Herec popisuje, vypráví, stává se prostředníkem mezi událostí a divákem. O postavě mluví ve 3. osobě, cituje ji. Získává tím odstup a nehraje o svých pocitech. Herec se kontroluje, což neznamená, že je chladný. V průběhu zkoušek jsou emoce potřebným materiálem k pochopení dosahu událostí. Nakonec však herec musí najít cestu, jak postavu globálně obsáhnout a jak nalézt umělecké prostředky, aby tyto pocity předal divákovi. Tato stylizace není netečnost. Jedná se o odstup, který umožňuje herci přidávat k situaci závažnost reflexe a vlastní stanovisko, čímž upozorňuje na to, co je dle jeho názoru to aktuální, co kritizuje. To je základem pro tzv. zcizovací efekt. Když Brecht mluví o zcizení akce, nemá na mysli odstup ve smyslu chladnosti herce v jeho projevu. Naopak, herec je ten, kdo vstupuje do kontaktu s divákem, on s divákem vede dialog. Herec je tím, s kým má divák cítit sounáležitost jako s pozorovatelem. Herec využívá parabolu k objasnění postojů, k nimž jsou v příběhu vytvářeny narážky, demystifikuje jeviště, odkrývá zákulisní prostor a provádí přestavby před zraky diváků. Divákovi je bráněno v podléhání iluzi dramatického plánu i jinými prostředky, jako například neustálým informováním o tom, co bude následovat, veršovanou formou promluvy, songy, skrytými významy (podtexty) herecké akce, kdy postava říká něco jiného, než chce vykonat.

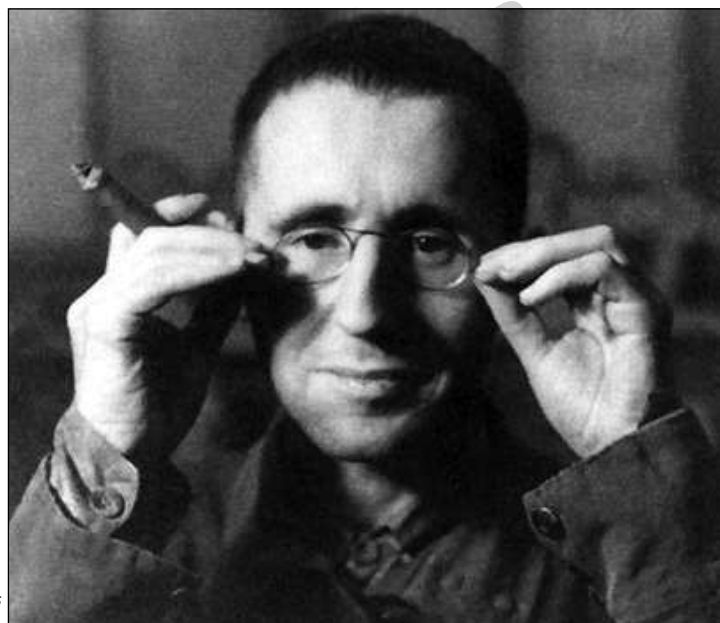
Na zkoušky je vyhrazen dostatek času, protože jsou dlouhým hledáním nejen jevištního tvaru, ale i materiálu, který je zapotřebí pro hereckou akci. Na zkouškách se pracuje s textem, ale nepospíchá se s jeho ovládnutím. Pozornost se soustředí na scénu, kde dochází k hledání vhodného řešení problémů, kde se formují názory a myšlenky, kde se jednotlivá řešení domýšlejí do důsledku. Herec předvádí alternativy řešení, které se postavě v jednotlivých situacích nabízejí. Herec předvede gesto, akceptuje rozhodnutí, které volí postava, nabízí k němu ale i své rozhodnutí. To vše herec dělá proto, aby se divák dozvěděl o postavě daleko více, než co je v textu role, kterou hraje. Brecht střídá herce v obsazení jednotlivých rolí, dosahuje tím nejen pestřejšího hereckého projevu, ale obohacuje tím také materiál osobních postojů k dané situaci, čímž zdokonaluje zcizovací efekt herecké akce.

Brecht znal Stanislavského systém a choval ho v úctě, nicméně nesouhlasil s ním v oblasti zájmu herce o svůj vnitřní svět. Herec se nemá vracet a oslovovat své minulé pocity. Na scéně není proto, aby prožíval, ale proto, aby bojoval. Nesouhlasí s psychologickou koncepcí motiv-pocit-výraz a nahrazuje ji poukazováním herce na protiklady a různé aspekty dané situace. Jednotlivé scény existují samy pro sebe, nevytváří kontinuitu. Herec však má neustále na paměti svůj vztah k závěrečné scéně.

Herec má volit gesta, která jsou pro postavu obecná, nevycházejí z psychologického rozboru postavy, mají být rychlá, oddělená od sebe a ve vzájemném kontrastu. Tím, že v průběhu zkoušek herec odhaluje více možností výkladu postavy a jejího jednání, uvolňuje postavu z jednoznačných determinací. Svět je víceznačný a vícevýznamový a herec tedy musí pomocí sociálního gesta tyto víceznačnosti a vícevýznamovosti odkrývat. Herec představuje určitou postavu, neprožívá ji. Měl by věcně a konkrétně předvést svou postavu, její dovednosti a schopnosti.

O tom, že se principy epického divadla staly druhým pilířem systému dramatické výchovy, není pochyb. Nejde jen o divadelní formu vyprávěného divadla, která nabízí antiluzivní přístup k zobrazování jevištní reality. Jde i o postupy, kterými hráči jednotlivé obsahy sdělení nachází a posléze prezentují ostatním členům skupiny či divákům regulérního divadelního představení.

Vojta Maděryč

TESÁNO DO KAMENE - BERTOLD BRECHT

PODÍVALI JSME SE ZA VÁS...
... DO FARNÍ STODOLY

Dnes, respektive v době vydání již předevčírem, jsme navštívili prostor provozovaný pouze pro potřeby přehlídky – totiž Farní stodolu. Tento rozsáhlý objekt se nachází v kostelním areálu přímo naproti Fabrice a poznáte ho podle... kostela v pozadí. Ten sice není moc vidět, ale je tam, to nám můžete věřit.

Cesta dovnitř je ďábelsky nebezpečná, jelikož se musí přejít silnice s neviditelným přechodem, na kterou navazuje úzký průjezd do dvora, ze kterého se občas vyřítí svítila a hučící Forman. Odměna za překonání těchto překážek je však božská.

Před vchodem do Stodoly vás upoutá gril a po vstupu Ježíš Kristus, Pán náš, visící na stěně naproti dveřím. Dále pak velice příjemná obsluha (složená z hasičů a vůbec odborníků – dobrovolníků) a – ceny! Podnik je zřejmě provozován v rámci charity, neboť pivo Polička 11° za šestnáct korun je vskutku raritou. Jinak se většina nápojů prodává na objem a ceny jsou za decilitr – víno nalévají za 10 korun, Kofolu pouze za čtyři, minerálku dokonce za tři. Zato výběr jídla je skromnější, kromě různých pochutin (dáte 12 Kč a máte Lentilky! K vínu ideální.) za zmínku stojí jen zcela nevegetariánské uzeniny, tzn. párky či klobása po třiceti korunách, uzené maso za čtyřicet.

Prostor je však výjimečný i z jiných důvodů – především je obrovský, tudíž se do něj pohodlně vejdou všichni, kteří mají o posezení zájem. Také

je krásný. Hrubě omítnuté stěny a nezakryté krovy nad hlavou vytváří zvláštní atmosféru. K dispozici je i zahrádka, avšak kvůli nabitému programu přehlídky bude nejspíš využívána pouze pro seminární diskuse – večer je na dvoře chladno. Otevírací hodiny jsou proměnlivé podle nálady, například v pondělí otevírají v devět. Zavíračka přijde, když všichni odejdou.

Vytrvalou hrou na kytaru a zpěvem jsme vyzkoušeli i akustiku. Stodola testem prošla, pouze pro příště prosíme o větší návštěvnost. Chybí nám do kapely deset zpěváků, talent není vyžadován.

Zvláštní vojenský zpravodaj redakce (v utajení).

PROGRAM DĚTSKÉ SCÉNY 2011

PONDĚLÍ 13. ČERVNA

7.30–8.15	snídaně – soubory	jídlna	SZŠ
8.30–12.00	dílny pro děti ze souborů		PZŠ
8.30–12.30	semináře pro dospělé		
	třída A		Fka-aula
	třída B		Fka-učebna 1
	třída C		Fka-knihovna
	třída S		Fka-učebna 2
9.00–10.40	3. blok přehlídky – vystoupení pro veřejnost		
	Romance čumilů		Fka-sál
	JAU, ZUŠ Brandýs nad Labem		
	Když nemůžu spát		Fka-sál
	Pampalín, ZUŠ Turnov		
	Alice a skřet Tobiašek		farní stodola
	Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného, Praha 3		
11.30–13.00	oběd – soubory		jídlna SZŠ
14.00–15.40	3. blok přehlídky – vystoupení pro účastníky DS		
	Romance čumilů		Fka-sál
	JAU, ZUŠ Brandýs nad Labem		
	Když nemůžu spát		Fka-sál
	Pampalín, ZUŠ Turnov		
	Alice a skřet Tobiašek		farní stodola
	Divadelní studio Kampak! ZUŠ Štítného, Praha 3		
16.00–17.00	diskusní kluby seminaristů		farní stodola
16.15–17.00	diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů		
	vystupujících v 3. bloku		Fka-učebna 3
16.15–17.45	dětský diskusní klub pro děti ze souborů		
	vystupujících v 3. bloku		Fka-aula
	otevřený diskusní klub pro děti z ostatních souborů		Fka-učebna 2
17.30–19.30	seminář k inscenacím Dětské scény č. 1		farní stodola
19.00–21.00	večerní program pro děti ze souborů s pohoštěním		
19.30	večerní setkání dospělých účastníků DS		Fka-foyer a sál

OZNAČENÍ PROSTOR

Fka - Fabrika Svitavy, **OttD** - Ottendorferův dům, **SZŠ** - Střední zdravotnická škola, **muzeum** - budova Městského muzeum, **farní stodola** - stodola svitavské římskokatolické farnosti, **PZŠ** - ZŠ praktická - budova Speciální základní školy

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY - ČÍSLO 3.

Redakce: Iva Dvořáková (šéfredaktorka), Eva Brhelová, Vojtěch Maděryč, Tereza Vyvíjalová, Ivo Mičkal (fotodokumentace), Pavel Kocych (ilustrace, sazba a grafická úprava) a Matěj Kocych, redakční čtyřmožec.

Tisk. DTP centrum Svitavy. Redakce sídlí ve 3. patře Fabriky Svitavy. Uzávěrka čísla 3. - 13. 6. 2011 ve 2.30. Vychází 13. 6. 2011 v 12.00. Náklad - 300 ks.